

MŪSŲ KIELIAS

Laikraštis lietuviams

 Nr. 22 (31)
1946. VI. 6.
II METAI

Kasdieniškas aimanavimas

Dejavimas — nežinau, kas tai yra: mada, įprotis ar liga? Bet kada ir kur tik nedejuojama! Buvo kadaine vadinamieji krizės laikai — kiek daug dejavimų visur skambėjo, lyg tartum nelaimės našta visus jau būtų nepakeliamai prislegusi! Tarptautiniai ar viduliniai politiniai nesikandimai irgi sukeldavo visą seriją dejavimų. Pagaliau atėjo tikros nelaimės. Tada jau dejavimai pastėkė, rodos, aukščiausio laipsnio. Dejavio tie, kuriems iš tiesų blogai, dejavo taip pat ir tie, kurie bijojo, kad gali būti dar blogiau, pagaliau dejavo kiekvienas atveju ir tas, kas prisiminė, kad anksčiau buvo daug geriau... Ir dabar dejavimų girdi kur tik pasiuskai. Jei kas apsižiūrė, kad jam nėra ko dejuoti dėl dabarties, kad jis dar laimingas, palyginti, gana gerai, tai jis būtinai padėjusios dėl to, kas buvo ir pražuvo, arba dėl to, kas dar gali atsitikti, arba bent dėl to, kad kitais yra daug blogiau... Pagaliau, yra dejuotojų, kurie net pavasari pradžioje gėlę pamatę neiškenčia nedejavę: „Dieve, Dieve, kokia graži gėlė, ach...“ Gėlė graži, ji žydi, o aš vargšas žmogus blaškausi kažkur — argi ne proga padėsiu...!

Vienas mano draugas, kuris, tur būd, dabar yra irgi šio laikraščio skaitytojų tarpe, pasakojo tokią atsitikimą iš savo vaikystės laikų. Sako, išvažiavo tėvas į turgų ir paliko jį su piemeniu prižiūrėti kailių deginamąją krosnį. Jiedu kaž ką tokio padarė, kad kailės tapo sugadintos. Pienuo, kad ir vyresnis, padėjo galiai verkti. Jis gi neverkia. Ir klausia dar piemenį — ko gi tu verki? Tas aiškina, kad kai parvažiuos gaspadorius, tai lups abu... Tada šis ir sako: „Tai kai lups, tada ir aš verkiau, o ko dabar verkiti!“

Ne taip jau labai seniai, kai daugelis iš mūsų, nebūdami nei vagys nei plėšikai, vis dėlto turėjome progos atsitiuoti už kalėjimo grotų, girdėdavome savo tarpe dejavimų, aimanavimų dėl to, kuo tas mūsų nemalonusis padėjimas pasibaigė: gal sausūdy, gal išvėk, gal kankins, gal reiks badu mirti ir t. t. Nemalonusis spėjolimai, ką ir besakyti, bet nuolatoto girdėti tuos spėjolimus ir aimanavimus dėl to, kas dar bloga gali būti, ypač vosi kaip klyru... Ir ne viena karta teko pasakoti kitiems apie tą valkišką vyrišką samprotavimą: „Ko dabar verkiti: verksime, kai lups!“

Ar dejavimas palengvina nemalonusius? Nieko panašaus. Priešingai, prie visų esamų nemalonusių dejavimas yra dar vienas prieidamas nemalonusis. Jis nieko nepadaidėja patiui dejuojančiam ir tik be reikalo erzina, silpnina atsparumą kiti, kurie tą dejavimą girdi ir pagaliau net prieš savo valią juo užsikrečia. Sunkioje padėtyje pasidaro tiesiog būtina su dejuojančiuoju laimingais kovoti ir net gana griežtai... Dejavimas dėl spėjimų būsimų didesnių nemalonusių yra absoliučiai niekuo nepateisinamas. Bet ne daugiau patiesinamas ir dejavimas jau dėl faktiškai esančių nemalonusių, kadangi jis ne tik nepalengvina tuos nemalonusius pakelti, bet priešingai, silpnina ir paties dejuojančio ir aplinkinių dvasinį atsparumą prieš nemalonusius, silpnina ištvėrė. Dejavimas yra panašus ir riedėjimą pakalnėn: kol nepradėsi per smarkiai riedėti, tol dar gali susilaikyti, o juo toliau riedi, juo sunkiau susilaikyti. Ir didelis išdejavimas juo toliau, juo sunkiau besulaukoma stumia žmogų į pėsčimiją, į nevilį, į svyrto linkimą į viską žiūrėti tik iš tamsošios pusės, užmuša pastitęjimą laimingos išiešios galimūmams, o tuo pačiu užmuša pastitęjimą laimingos išiešios galimūmams, o tuo pačiu užmuša ir visokį ryžtingumą.

Kai kam atrodo smerkimas bet koks links-mumas nelaimės aplinkoje. O vis dėlto geriau net ir nelaimėje, jei tik pajėgiama, vėrčiau linksmitis, nei aimanuoti. Gal tai kiti nelaimės nepagerbimas, neatjaunimas? Taip, takas reikalauja išlaikyti saiką ir vietą linksmimuisi nelaimės akivaizdoje. Ypač, kai raus pasiekia žinios apie daug didesnes nelaimes iš mūsų paliktos tėvynės, būtų netaktiška ir ne-jauja, tai žinias sutikimėm abejingai ir net linksmai. Bet visada vienodas ir šaboninis-kas reagavimas: tai vien tik tomis pat de-jonėmis ir visais tais pačiais melodramatiškais at-sidėjimais — nėra joks tų nelaimių pager-bimas ir joks tinkamas jų užjautimas.

Poelai — kūrėjai, sugebą išreikšti liūdesį dar nenudėvėtoms mintims, tegul kalba už mus visus, kiti gi stenkimės neprofanuoti sa-vojo ir bendrojo liūdesio, jei ji perygyvame, per daug jau nudėvėta jo išraiška — kasdie-nišku aimanavimu. V.R.

Invazija - Europos išgelbėjimas

Vakarų demokratijų armijos lygiai prieš dvejis metus įžengė į Europą

Slandieną sukančia lygiai dveji metai, kaip jungtinės Amerikos ir Anglijos karinės pajėgos, sulaužiusios stiprųjį Atlanto pylimą, įsiveržė į Europą. Tai įvyko 1944 m. birželio 6 d.

Dabar įdomu pažvelgti, kaip visa tai įvyko. Tos dienos anksčiau rytą, apie 2-ą valandą, 82-ji ir 101-ji amerikiečių oro desanto divizionai kartu su britų desantiniais daliniais išsidojo Normandijoje, Cherbourg — Caen srityje pajūrio ruože už vokiečių pakrančių gynimos linijų. Puolimas iš jūros, vadovu-mas vyriausio karinių pajėgų viršininko maršalo Montomerio, buvo pradėtas gana plačiu pajūrio frontu, apie 80 km ilgio. Šias operacijas vykdė britų ir kanadiečių daliniai, vadovaujami gen. leit. Sir Miles C. Dempsey ir amerikiečių kovos daliniai, vadovaujami gen. leit. Omar N. Bradley. Atlikus trūkštinančių ir slaubingus veiksmus oro pajėgos ir efektingai veikiant nuleistomis vokiečių užnagaryje oro desantais, prieš pat sau-klė, 5 val. 50 min. prasidėjo pasirušimėji išsikišimai iš jūros, o jau 6 val. 30 min. pa-sipylė ir kranti, pirmosios pėstininkų ir tankų bei motorizuotų dalinių bangos. Užvirė žūb-būtinės kovos.

Vokiečiai iš visų jėgų stengėsi neleisti va-riakiečių sąjungininkų daliniams plauti iš-plėsti, mėgino juos atgal nublokšti į jūrą, bet vokiečių gynimo linijų užnagary buvo jau

tiek numesta desantininkų, kad „Naujosios Europos“ kūrėjai patys greitai pasijuto es-maše. Tik įrengtų galingų pajūrio sutvirtin-mų dėka, vokiečiai, nors ir apsupti, kiek ilgė-liau šioj kovoj galėjo išsilaikyti kai kuriose pakrančių tvirtovėse, kol pagaliau, Cherbour-gui ir visus kitus užimtojo ruožo atsispyrimo taškus užgimauzė, rugpiūčio 1 d. alijantų karinės pajėgos pradėjo veržtis pirmyn ir grei-tai užtvindė Bretagne provinciją. Nuo šio me-to ofensiva įėjo toliau sparą, kad neligi trus-kus, išsikišus rugpiūčio 15 d. naujos invazi-ninės karinės pajėgos pietinėje Pranciū-zijoje — Rivieroje, prasidėjo išsilaivimas iš vokiečių okupacijos Pranciūzijos srity ir mie-ščių tokiu greitu tempu, jog ligi rugpjūčio vidurio okupacijos jungas jau buvo numestas nuo vi-os Pranciūzijos, Belgijos ir Luksemburgo.

Šiai didžiajai, karį istorijai dar nežinoma, operacijai buvo planingai pasirušota per trumpą laiką. Juk kai 1943 m. rugpiūčio mėn. Quebec „keturių didžiųjų“ konferencijoje bu-vo nustatomi pirmaieji invazijos planai, Angli-je tebuvo tik viena vienintelė amerikiečių divizija. Tuo metu Amerikos transporto lai-nyrai dar tebebuvo priistais Viduržemio jū-ros ir Didžiąjame Vandenyne. Jei garsošios birželio 6-sios išvakarėse JAV valstybės jau tu-rėjo Didžiojoje Britanijoje daugiau kaip mi-lijoną gerai apginkluotų ir apmokytų karių,

Britų inžinieriai per tą, palyginti, trumpą lai-ką pastatė įvairiose 110 vietovėse, miestuose ir kaimuose, šimtus tūkstančių pastatų igu-loms, amunicijai bei karinėms priemonėms sutalpinti. Įrušta aerodrominių kelių tiek daug, kad juos pagal eilę ištiesus susidarytų lygial tokio pat ilgio kelias, kiek yra nuotolio tarp Naujorko ir Maskvos. Per tą buvo iš-krauta Anglijos uostuose milijonų tonų kro-vinių; 57.000 geležinkelinių vagonų ir 3.000 gar-vežių buvo perkelta per vandenyną į britų salą. Kol invazijos planai iki mažiausio deta-liu buvo išdirbti, Amerikos pramonė tam pačiam invazijos tikslui dirbo be per traukos dienų ir nakti, paprastomis ir šventomis die-nomis, kad tik pagamintų reikalingos medžia-gos ir priemonių.

Nuo 1944 m. birželio 6 d. per pirmąsias keturias invazijos savaites sąjungininkai iš-sodino Pranciūzijoje daugiau kaip vieną mi-lijoną karių, 183.500 autovežnių ir 650.000 tonų amunicijos medžiagų.

Tie visi kruopštūs ir planingi vakarų de-mokratijų pasirušimai, o po jų kęptis tikslūs nustatytų planų įvykdymai ir efektingi turi-mų karinių priemonių bei medžiagų panaudo-jimai, atnešė Europai išgelbėjimą, ji hiterleim Vokietijai, kuri troško pavergti daugiau negu visą Europą, — sužlugdymą ir pražūtį.

Taikos organizavimas sunkiai vyksta

Juo labiau pasaulis laukia taikos ir nor-malaus gyvenimo, juo labiau ryškėja, kad nuo taikos labiau tolstame. Koks disonansas! Lau-kėme Paryžiaus konferencijai ir tikėjome, jog ji ką nors gero atneš, bet neatnešė. Dabar, po konferencijos, belaukiant kito sesijos, pra-vartu perveikti padarytus užsienio reikalų ministerių pareikšimus ir spaudos atstipėjus dėl buvusio ar būsimų darbų ir pažiūrėti, kur visa tai vedė.

Ankščiau buvome jau rašę, jog JAV už-sienio reikalų ministeris Byrnes grįžo iš Pa-ryžiaus su tam tikru optimizmu, tikėdamas, jog per sekančią jų susitikimą Paryžiuje galė-sią nugalėti špakt iškilusius sunkumus. Bet kartą jis pridūrė, kad jei Paryžiuje nepasi-ekti susitarti dėl Europos taikos konferen-cijos, tada teksią kreiptis į Jungtines Tautas. Vadinasi, ir Byrnes nėra didelis optimistas bū-simųjų pasitarimų sėkmingumui.

Sovietų Sąjungos užsienio reikalų mini-sterio V. M. Molotovo pareikšimas užsienio spaudos atstovams ne tik minėta optimizma išskleidė, bet dar nemažą doka priekaitų pa-darė savo karo meto sąjungininkams. Kartus Molotovo pareikšimas Vakarų Sąjungininkų buvo sutiktas labai nemaloniai. Į toki j pa-reikšimą tuojau reagojo Byrnes, atmesdamas jam padarytus priekaitus.

Dar stipriau reagojo D. Britanijos užsienio reikalų ministeris Ernest Bevin, atsidarydamas parlamentinė užsienio politikos klausimais de-batus. Bevinas užkomentavo taikos siekimo svarbą, taikos nedalomumą ir būtinumą su-daryti tiltą per plyšį, atsiradusį tarp rytų ir vakarų kraštų. Nors jis ir nepridėjo būsi-mojo Paryžiaus konferencijoje pasisekimo, bet pasisakė darysias viską, kas būtis galima ge-riausiai padaryti.

Vakarų Sąjungininkai siekia pasaulinės taikos visomis priemonėmis, bet skersai kelią stoja Maskva. Birželio 3 d. Maskvos radijas smarkiai puolė Byrnes, dėl jo pasisakymo, jog jis kreipiasi į Jungtines Tautas su prašymu padėti taiką organizuoti. Toks „Sovietų Są-jungos gasdinimas ar bauginimas esąs iš anksto nuspręstas nepasisekti“. Prof. Korovino straipsnyje per radiją buvo pasakyta, kad „pastovi ir greita taika galima būtų sudaryti tik tada, jei didžiųjų demokratijų būtų drau-giški bendradarbiaujama atsivėlgiant į So-vietų Sąjungos teisinis ir saugumo sumeti-mus“.

Mes iš savo pusės galime pridurti, jog tai, kas yra teisinga Sovietų Sąjungai, neteisinga kitoms tautos, pav., 1940 karas su Suomija, Pabaltijo valstybių aneksija ir t. t.

„Pravdos“ diplomatinio korespondento straipsnyje, perduotame per Maskvos radiją, nagrinėjama būsimoji užsienio reikalų mini-sterių konferencija ir pasisakoma, kad šie ke-turių didžiųjų susitikimas nuspręstas „ar di-điųjų jėgų bendradarbiavimas, praktikuotas

per šį karą, pasiliksias, ar jis vesias į pasaulio susikaldymą dviem blokais ir į naujo ginkla-vimo didėjimą. Mirties taško esą būtų gi-ma išvengti tik tada“, rašo „Pravda“, „jei tarptautinės problemos būtų sprendžiamos ly-gybės ir bendradarbiavimo principu, bet ne tikto ar spaudimu“. Ir suprantama, jei dikto-riat ir spaudimo nebūtų buvę, mes, lietuviai, gyventume ir šiandien savo Tėvynėje.

Korovin rašė, jog Byrnes pasisūlymas „reikėtų didėti tarptautinių sutarčių pažeidi-ma...“. Jis vedų taip pat prie Jungtinių Tautų chartos pakėtimui.

Iš Sovietų pusės pasisakymų aiškėja, kad taikos konferencijos organizavimas turėtų bū-ti vykdomas taip, kaip Sovietai nori, ne rei-kią atsivėlgti į jų teisinis pagrindus; atsieit, visokį „prisijungimą“ ar ekonominį sutarčių „sudarymą“ su satelinėmis valstybėmis rei-kią sankcionuoti. Be to, reikią atsivėlgti jų saugumo reikalavimų, kad jų kaimynai (Suom-ija, Pabaltijo valstybės, Balkanai) neužpultų. Juk Vokietija numatoma nuginkluoti 25 me-tams ir joje įvesti kontrolę. Iš šios pusės pa-vojus nėra. Iš kur tada pavojus? Deja, So-vietų Sąjunga dar nesutinka su Vokietijos nu-ginklavimo projektu, kurį pasiūlė Byrnes.

Nors Sovietų Sąjunga ir reikią nenorą su-šaukti taikos konferencijos, JAV politikai bū-tinai reikalauja ją kviešti. Prieš kelias dienas

senatorius Vandenbergas per radiją kreipėsi į Rusiją, kad ji atsiskaitų savo „šeisų“ ir sutiktų su 21 taautos taikos konferencijos su-šaukimu. JAV valstybės, sako jis toliau, laiky-siu to principo, kad 21 tauta, kuri dalyva-vo kare sąjungininkų pusėje, turinčios laivauti ir prie derybų stalo taikos konferencijoje.

Britai taip pat dėsias visas pastangas, kad minėtoji konferencija įvyktų, nes atidėjimas dar labiau padidinsias įtempią, praneša Uni-ted Press.

Dabartinis Popiežius dėl taikos neseniai per radiją šitaip pasakė: „Tikroji taika esanti žymiai toliau, negu tai buvusi prieš metus, kada sustoję žvėgys ginklai. Kelias į taiką yra ilgas ir sunkus, pirmasis sprendžiamas žingsnis taikai atsieiti dar nėra padarytas. Pasirodo, kad visai atsa-kingieji asmenys, išėję kruvino karo mokyklą, neparodo dar patys savęs“, jog jie yra tikrai nusistatę prieš despotizmą ir jėgos domina-vimą prieš kitus.

Popiežius išpaįja, jog nesant saugumui ir traukiant tarptautiniams santykiams suregu-liuoti, gali įsivartauti tokios aistros, kurios pa-sidreiktų stipria eksplozija.

Iš šių trumpų pastabų aiškėja, kad pasaulį gaubia netikrumas ir nepasitenkinimas. News Chronicle rašo, kad ateinantieji du mėnesiai bus sprendžiamieji.

Tremtinių reikalai

AP iš Londono praneša, kad vieningam sprendimui kilusio politinio faktorial. Svarbiausio konflikto veiksnis yra klausimas, ar pabėgėliai, atsiskę grįžti namo dėl politinių motyvų, turi gauti tarptautinę paramą ar ne?

14 komiteto narių reikalavo, kad ir šiems žmonėms turi būti pagelbėta, tik 6-sios rytinių kraštų valstybės, vadovaujant Rusijai, ne-balsavo nei už nei prieš.

Nel to finansavimo Amerika ir Rusija bu-vo skirtingos nuomonės negu britai. Be to, britai pasiūlė, kad nei vienas DP neturi būti pagelbštama savame krašte.

„Keturių laisvės“ tremtiniai

JT Ekonominės ir Socialinės Tarybos spe-cialus komitetas Londone yra suplanavęs nau-ją chartą, pagal kurią Europos tremtiniai (displaced persons) užtikrinama laisvė nuo persekiojimų ir nedarbo.

Sis komitetas siūlo sudaryti centrini or-ganą, kuris vadintus Tarptautinė Pabėgėlių Or-ganizacija ir kuris rūpintųsi displaced persons problemomis. Sis organas būtų visiškai neu-tralus ir laisvas nuo bet kurios vyriausybės įtakos.

Minėtas komitetas yra nutaręs šiuos kre-tivus klausimus, būtent:

1) Displaced persons, kurie atsiskėjo būti

repatiriuojami dėl politinių priežasčių ar dėl bėgimo, kad gali būti persekiojami, negali būti verčiami sugrįžti.

2) Tiems displaced persons, kurie yra su-sirandę darbo ar susirūšę šeimos ryšiais jiems tinkamose kraštuose, turi būti leista ten ir pasilikti.

3) Europos kraštų vyriausybės turi susi-urti bendradarbiaudamos, sudarant pabėgėlių (refugee) masėms sąlygas įsikurti neapgyven-tuose viso kontinento plotuose.

4) Tikrai žinomos displaced persons kla-sės asmenims turi būti išduoti tarptautiniai pa-sai, panašūs į Nansen pasus.

Amerikos atstovas p. George Warren ko-mitete pareiškė, kad pabėgėlių problema sprendimas priklauso nuo ekonominės ir so-cialinių sąlygų sąjungininkų kraštuose. „Mes esame ištikime pagreitinta naujai sudaromo organo veikla“, sako jis, „bet jūs negalite pu-gės milijono ar daugiau asmenų magiška laz-dėle atvarkyti“. Toliau jis pridūrė, kad Ame-ricos vyriausybė neturinti intencijos pakelti pilietybės įstatymą, suteikiant DP Amerikos pilietybę. „Bet tie, kurie atvyks į Ameriką, turės beveik tas pačias kaip ir Amerikos pi-lietiečių privilegijas. Šiuo metu mes galime pa-imti iš Vokietijos ir Austrijos nedaugiau, kaip 30.000 asmenų per metus.“

Lietuvių gyvenimas

Pirmoji Pabaltijo Universiteto šventė Hamburge

Gegužės 25 ir 26 d. Pabaltijo Universitetas šventė savo pirmąją šventę ir parodė per trumpą laiką nuveiktus darbus. Programa buvo turininga ir įdomi. Šeštadienį 10–12 val. visuose fakultetuose skaitomas paskaitas, 12 val. iškilmingas šventės atidarymas. Trumpas kalbas pasakė Universiteto prezidentas, trys rektorai ir okupacinės karso valdžios atstovai. Sugiedota Didž. Britanijos ir trys Pabaltijo himnai. Po to apžiūrėta trijų tautų suorganizuota tautinio meno ir sporto paroda. Po pietų vyko lengvosios atletikos sportas ir pavakare — trijų tautų literatūros ir poezijos vakaras.

Sekmadienį programa pradėta pamaldomis. Toliau sporto salėje gimnastika, kurį tęsė apie 4 val. Lietuvos studentai gražiai pasirodė su krepšinio ir tautinės šokiams. Gimnastikos numeriai, užėmė didžiąją laiko dalį, buvo puikiai paruošti latvių ir estų instruktorių. Vakare įvyko paskutinė šventės dalis — trijų tautų meninių muzikinių ir vokalinių koncertas. Koncertą užbaigė mišrus

trijų tautų studentų choras, padainavęs tris įspūdingas dainas (lietuvių pirmoji Strolio: Valio, dalgieji ir visų drauge giedamu — Gaudėmus igitur).

Bendrai tariant, šventė pavyko puikiai. Organizacijos darbe didelių sėkmečių parodė studentai. Šventės programa akademinė stovykla buvo išpuosinta ir pavyzdinai sutvarkyta.

Dar kelias žodžių bendrai apie Universitetą. Dabar jame veikia 8 fakultetai: 1) Filosofijos, 2) Gamtos-matematikos, 3) Teisės ir ekonomijos, 4) Chemijos, 5) Technikos, 6) Statybos ir architektūros, 7) Medicinos, 8) Žemės ir miškų ūkio. Šiuo metu priimta 970 studentų, tame skaičiuje 370 lietuvių. Nors ir sunkios gyvenimo bei organizacijos sąlygos, per trumpą laiką pavyko nuveikti didelius darbus. Pats organizatorinis stebėsimasis vaisiais. Čia didelių nuopelnų turį uolus ir entuziastingas amerikietis UNRRA-os atstovas Universiteto reikalam Robert C. Riggie. S. T.

KEMPTENAS

● Gegužės 3 dieną Kemptene mirė buv. V. D. Universiteto ordinar. profesorius mod. dr. Aleksandras Hagentornas. Vėlonis nuo 1926 m. buvo išrinktas V. D. Universiteto profesorium ir chirurgijos kliniko vedėju. Kemptene gyvendamas prof. Hagentornas yra parąšęs pirmąją savo didelio originalaus veikalo dalį. Darbą baigė Did. Sekmadienį. Deja, antrąs veiko dalies vėlonius nepavyko parašyti. Prof. Hagentornas palaidotas Kempteno kapinėse gegužės 8 d. Prie kapo atsisveikino kodėl tad prof. Kanauka.

● Gegužės 12 d. Kemptene, Kornhauso salėje, pradėta išvėstinųjų menininkų tapybos paroda. Parodos iniciatoriai — vietinės liet. kolonijos narys p. Janulevičius. Parodą globoja Kempteno UNRRA-os skyrius. Dalyvauja: lietuviai — Paškevičienė, Ingelevičienė, Petraitienė, Paškevičius, Rutkauskas, Mackevičius, Ivanauškas; rusai — Bikowski, Falz-Fain, Orechov, Veronin — estai — K. Aren, P. Aren, Gentelen ir Lepis. K. Da.

GREVENAS

S. m. balandžio 30 d. įvyko Greveno Raudonojo Kryžiaus suruoštas Jūzės Augaitės koncertas. Tai pirmą kartą, kad lietuviai čia sulaukė mūsų meno pažibą. Ir tai tik todėl, jog ji sutiko atkankyti šią sūnėnį pasiekiamą lietuvių salele. Be lietuvių, į koncertą atsilankė dar UNRRA-os atstovai, per šešiasdešimt angli karų, nemaža latvių, estų ir lenkų, kuriems dar koncertas primins ir jiems išdailinta, lietuviškomis iliustracijomis papuošta programa. Šis dainos vakaras buvo įspūdingas kuo. Paveikliaus vedamu vietos lietuvių chorų, turėjusių taip pat didelį pasiekimą, ir Babrovienės sudaryta, puikiai pasukusia tautinių šokių trupe.

Balys Gražulis

Sekminių berželiai

Saulė jau sėdo ant iškilusių Svabijos Alpių viršūnių, o Stepkas vis dar negrįžo. Vlauchas net kelis kartus buvo nuėjęs į pamiškę, jog pamatytų, bet nesulaukęs grįždavo atgal. Šis po pietus jam taip prailgo, kad vaikas nežinojo, kur dėtis, kad kaip nors sulauktų vakaro. Visai be nuotaikos slankiojo jis pamiškėmis, pykdamas ant Stepuko, kam jį paliko, ir ant motinos, kad neleidžia jį Stepukui eiti. Sulręžęs ir nusiminęs atsisėdo jis kambaryje prie atviro lango, akis ant mėšų kruvos nulebęs.

Motina tuojau pastebėjo, kad vaikai kažko trūksta.

— Na, ko tu taip snapiuką nuleidai, Viadelis? — apkabino jį vaika.

Vlauchas apypikėti ją atstūmė.

— Na, na? — nustebo motina.

— O kodėl manęs kartu su Stepuku neleidai, — prikišo jis motinai.

Motina atlaidžiai nusipypėjo ir dar labiau jį suspaudė glėbyje.

— Matyk, koks šėškas, dar tebevyksta. Kad Stepkas tui išėjo, tu dar mažas, pavargtum. Kitmet, kai gal jau būsim Lietuvoje, ir tu galėsi eiti. Ten nereikis tui eiti berželių iškotti: mūsų galulaukė jie svytuoja.

— Kokius berželių? — pasisuko Vlauchas.

— Argi tu neprisimeni, kaip kasmet per Sekmines iškaišydavom namus beržų šakelėmis?

— Prisimenu... bet tu man papasakoti,

— sprūdėmas iš motinos glėbio šaltai prašė Vlauchas.

Motina atsisėdo ir pradėjo pasakoti:

— Kur tik eisi, ar tai palauke, ar mišku, — visur Lietuvoje auga beržai. Aukšti, lieknai, baltastumensiniai, žaliomis garbanotomis, kaip tavo galvelė, viršūnėmis. Tai gražumas, kai pavasari jie sužaliuoja! Kai eini per šali, taip ir kvepia sūla. Beje, nepasakiau, pavasari, kai tai pradėda jie sprogti, plemenys įplaukia kokią šaką ar kamienė lovę išskobia, ir iš tos žaidos sunkiasi toks saldus skystimas, su-

la vadinamas. Pakabinę prie išpovos puodukų ar astotėlių, žūrėk, — po kurio laiko jau pilnutėlis. Gerk ir šėkėnis. Taip plemenys ir smagiuriauja visą pavasarėlį. O Sekminės — tai plemenėlių šventė. Sekminių išvakarėse darbuojasi jie visą popietį. Vainikais, beržų šakomis karvių ragus parėdo, apkaisto, taip, kad vakare pargenant, atrodę, jog visa giria attinguoja. Jav pargindami parsineša glėbūs beržų šakelių, nes beržai — tai mylimiausi plemenėlių medžiai: jie juos ir sula pagirdo ir nuo lietaus bei saulės laukia pasiepa. Apkaisto šakelėmis duris, langus, kambarius išpuošia, o prie vartų — iš šalių po berželį įkasa. Net visas kaimas berželiais kvepia.

— Sekminių rytą už tai, kad parėdė vainikais karves ir šakelėmis trobas išpuošė, šėminėkės plemenukams po visą sūrį ir po ketelį kiaušinių įdėda. Pripragindami ir visokių skanėstų pilnas tverbės prikauba. Visą dieną plemenukai gandydami puotauja: čirškina kiaušinėmis, smagiuriauja sausainiukais, sula užgerdami. O vakare pargena patys gėlimės kepurės pasidabinę. Na ir užauja parginę! Susirinkę kur galukamais, susisipės ir pradėda kiaušinius ritinėti, patys ristinųjų kibit. Tik vėlyvos nakties prakrystajauja. Kai sugrįšim, tu taip pat karvutes ganyti ir plemenėlių šventę kaip reikiant švėsi. Stepkas jau ketelį metų taip linksmosi. Užtai dabar taip nerimsta. Rytą jį Sekminės, o mes nieko neturim: jis negaus nei sūrį, nei kiaušinių, nei su plemenukais galės pasiristi. Nikas negana čia karvių, nėra plemenėlių, nėra nei plemenėlių šventės. Bet Stepkas jos neužmiršo. Kad ir nieko negaus, nieko kito neturim, tai nors berželiais nori kambarį iškaišyti, kad bent jie primintų mūsų lietuviškas Sekminės — plemenėlių šventę. Bet ir berželių čia nesimato: nemėgsta jie kalnų, per šalta jiems čia, o ir nesmagu be plemenėlių. Bet Stepkas pasiryžio truks plyš, berželius surasti: kad ir iki Lietuvos tektų nueiti beieškant. Už tai taip ilgai ir užtruko. Matai, gerai, kad nėjai ir tai būtum pervargęs, kaip šėnulis.

Motinos pasakojimas sukėlė šešimetį Vlauchui galvelę prisiminimų nuotrupas. Įtemptas vaizduotės stengėsi jis atkurti Sekmi-

esamas tokiam darbi sunkias sąlygas, vis dėl to dar pasakyti, kad židruval dilingiečiai buvo malonai nustebinti. Ar patys augsburgiečiai lietuviai šio Teatro Kolektyvo darbą tinkamai įvertina, toliau gyvenantiems nėra žinoma, bet toks dramos vienetas, kurį jau sucentavo augsburgiečiai teatralai, vispasiškai yra reikminas ir globotinas.

Kai žmogus imasi tokio darbo, į kurį veda pašaukimas, visada jam tas darbas yra sekmingas, nes tame darbe jis pats save suranda. Tatal labai tinka augsburgiečiams teatralams, o ypač režisieriui J. Palubinskui, kuris būdamas senas scenos darbuotojas, subūrė aplink save ir padarino tokius pat prityrusius colegas imtis šio didelio darbo. Savo darbu aktoriai neapsivylė, neapvylė jie ir tų būsimųjų židruvų lietuvių tremtinių, išilgusių lietuviško teatro, kurie bent vienai kiti valandai galės užsimiršti esą DP.

Režisierius J. Palubinskas dirba scenos darbą jau 15 metų. Jis buvo Kauno, Klaipėdos ir Vilniaus dramos teatrų aktorius, daugelį kartų vaidinęs pirmiausias vaidmenis. Jo ilgametis patyrimas daug pasitarnavo ir dabar, papildant teatralų kolektyvą pradedančiais scenos darbuotojais, kurie irgi nesijautė esą scenoje naujokai. Jėl tatal dailinai priskirtina ir asmeniniam gabumams, bet, šiaip ar taip, didžiausias nuopelnas tenka vis dėlto režisieriui, kuris per palyginti trumpą laiką sugebėjo jaunąsias scenos jėgas išugdyti beveik ligi senųjų aktorių lygio. Kaip režisieriui J.

Akt. J. Palubinskas, Augsburg. Dramos Teatro režisierius

Palubinskui, taip lygiai ir kitiems augsburgiečiams aktoriams linkintai nebusutoli pusiauaklyje, bet dirbti ir toliau savo pamėgtajai scenos darbu ir tuo būdu lengvinti mūsų tremtininkų dienas svetimjoje žemėje.

Kursai ir mokyklos Dilingene

Vakar sukako lygiai metai nuo Dilingeno lietuvių kolonijos kūrimo pradžios. Šios stovyklos užuomazga sudarė apie 100 lietuvių, kurie 1945 m. birželio 5 d. vietinės UNRRA-os buvo išskirti iš tame pačiame apskrityje, Launinge miestelyje, buvusios įvairiatautės gausios D.P. stovyklos ir perkeltinti Dilingeną. Pamažu stovykla gausėjo, ir dabar jį išaugo ligi 1000 asmenų. Ši stovykla augo ir tvarkėsi labai planingai, todėl ji daug ir kultūriškai pasiekė. Po metų laiko itin malonu bent trumpai pažvelgti į šios stovyklos laimėjimus bei pasiekimus švietimo, auklėjimo ir mokyimo srityse.

Švietimo ir auklėjimo darbi Dilingeno lietuvių kolonijoje skiriamas ypatingas dėmesys. Išnaudojant esamas galimybes, suorganizuota visų eilė skėmingai vykiančių kursų. Juo tarpe minimi:

1) Soferių kursai, ved. Vyšnauškas. Teoretinė programos dalis išėta žinoma. Egzamini išlaikysieji šiuo metu atlieka praktika Komiteto įslysta gazo generatorine mašina.

2) Kalbų kursai. P. Kutorgaitės vedami anglų kalbos kursai veikia nuo pr. metų liepos mėn.

Gegužės mėn. dipl. inž. Rimdžiui vadovaujant atidaryta tryų grupės anglų kalbos kursai pradedantiems mokyti ir dvi grupės — ispanų kalbos. Šiuos kalbų kursus lanko viso 230 asmenų.

3) Siuvimo ir kirpimo kursai moterims.

ved. p. Vanda Bludnikienė. Mokslas tęsiasi jau trečias mėnuo. Mokosi 51 mokinė.

4) Garsiečių ir liemenėlių kursai, ved. modistė p. Benedikta Janušauskienė. Kursantės norima padaryti šių dalykų siuvimo specialistėmis, todėl kursančių skaičius anbrėžtas — tik 7. Baigusių mokslą kursantės bus panaudotos stovyklos reikalam.

5) Mezgiimo kursai, ved. p. Marija Macevičienė, pradėjo darba pėsenai. Mezgama vaikams meginukai iš UNRRA-os parapių šilų.

6) Baigiami organizuoti amatų kursai su staliu, mūrininku, metalistų ir elektrotechnikų skyriais. Kursams vadovaus dipl. inž. B. Laucevičius, techn. Arbaciauskas ir p. Sodelka.

Be šių ir dar organizuojamų kursų, veikia ir mokyklos:

1) Vaikų darželis, ved. mkt. Monika Gaupytė. Darbas pradėtas nuo pr. metų rugsėjo pabaigos. Darželis turį gražią patalpą ir specialiai pagamintus baldelius.

2) Pradžios mokykla su 100 mokiniu, kurių 12 baigė ketvirtąjį skyrių. Mokslo metų pabaigai atžymėti, š. m. birželio 2 d. buvo suruoštas iškilmingas aktas, kurio metu ketvirtąjį skyrių baigusiuos buvo įteikti pažymėjimai ir dovanos — knygos. Čia pat mokyklos mokiniai atliko įvairią meninę programą.

3) Progimnazija, suorganizuota š. m. vasario pradžioje, turį 35 mokinius. Darbas tęsiamas iki bus baigta programa. Progimnazijoje dirba 9 mokytojai, jos direktorius Vėlyvis.

nių valdžią, švytinti, lyg saulę po tirstas mlgas. Sekminių valdžiai net pyktį ant Stepuko nustebė. Visais jausmais veržėsi įsiai Lietuvo, plemenėlių šventė. Motinai baigus pasakoti, jo troškimai net žodžiais prasižvėrė:

— Tai ko mes nevažiuojam namo, jei čia nėra plemenėlių šventės?

— Važiuosim, šėneli, važiuosim, — atsakė motina slopindama balsą. Bepasakodama ji ir pati pasidavė prisiminimams, o Vlauchas vaikščioja klauksimas jai net porą asarų išsunkė.

— Sugrįž tėvelis, išeis piktai žmonės, kur mus iš namų išvarė, — ir važiuosim. Nesėdėsim čia, Viadelis.

— Mama, o kada sugrįž tėvelis? — nekantravo Vlauchas.

— Netrukus, Viadelis. Karas pasibaigė, ir tėvelis sugrįš.

— Ar jis piktų žmonių iš Lietuvos vartys išėjo? — teiravosi vaikas.

— Ne, vaikel, sugavo jį kiti piktai žmonės ir nuo mūsų atsyrė.

— O kodėl jį sugavo? — neatleido Vlauchas.

Motina begalvojanč kaip suprantamai paaiškinti vaikui, už ką tėvas buvo aušintas ir išvežtas į koncentracijos lagerį, prasišvėrė duryr ir, sunkiai kovojas vilkdamas, lėjo Stepkas. Numetė kirvuką prie kronos ir lėta, lyg senis, atsisėdo ant kėdės. Motina klauksiančiai jį pažūrėjo.

— Visus miškelius išlandžiojau... — tyliai pradėjo Stepkas ir susigrūdino. — Ir neradau. Vis bukas ir bukas... — Jis nuleido galvą ir nutilo.

— Sakiau, vaikel, kad be reikalo eini. Tik pavargai... — paglostė jo galvą motina.

— Nenusimink, ne visuomet bus tokios Sekminės.

— Mama sakė, kad tuoj važiuosim namo, kai tik tėvelis pareis, — džiugiai apreiškė Vlauchas.

— Bet Stepkas net galvos nepakėlė. Jo keuriolika metų jau vertino įvykius taip, kokie jie buvo, nors vaikšči prisiminimai ir buvo jį šlandien užvaldė.

— O kodėl tu man niekada nepasakojai apie plemenėlių šventę? — prikišo Vlauchas broliui.

— Kai grįšim, aš taip pat karves ga-

nysiu ir berželių parnešiu. Papasakok dabar, kaip jis ristinųjų eidavot, — kibo jis prie Stepuko.

Tačiau Stepkas nebuvo nusiteikęs pasakoti. Jis griuvo į lovą ir įsikniubė į pagalvę, neatbeidusiai užpykindamas Vlauchą. Net vakariėnis nenorėjo keltis. Bet tiek ir tevalgė: pagromuliojo, pagromuliojo ir vėl nustyvinio lovon. Visą likusią vakarą pragraulėjo aukštlenkimas, susimastęs, pravorimos akimis.

Net naktį miegojo ramiai ir giliai. Rytmetį atsikėlė, žvalus, kaip ir visada. Gėdžiai pavalgė pusryčius, pasiskolino iš šėmininko dviratį ir, Vlauchui didžiai pavydint, išvažiavo į miestą.

Kaimelyje jie buvo vienintelė lietuvių šėma, įsikūrusi čia prieš ketelį mėnesį, čia dirbo ir, frontui praslinkus, bėmė pasilikusi. Už keliolikos kilometrų esančiame apskrityje mieste buvo susispietusi didesnė lietuvių kolonija, su kuria Stepkas palaikydavo tamprius ryšius. Stepkas žinojo, kad pirmą Sekminių dieną mieste lietuvių choras rengia pirmąjį savo koncertą ir todėl dabar, iš pat ryto, skubėjo į jį.

Visi pakaliai žaliavo, žydėjo, traukė akį ir gaivino širdį. Maloni palaima pripildė krūtine, gražūs Sekminių rytas dvėklė šventa rimitimi. Stepkas ir nepasijuto beabėdžias jau buvusį pamišką eilėraščių: „Ankstų rytą nedėlios, visos pievos sužaliuos“. Jo sielą apėmė poetiška nuotaika, ir mokykloje išmokti eilėraščių apie pavasarį saime slydo iš lūpų. Sekminių rytas pabudino jame poetą. Lėta mindamas pedalus jis svaiginiois prasiakleisduo ryto kvapai, poezija ir vis labiau kilo į palaimos aukštynes. Tik lūpos praibaus apie berželį, ši nepaprasta sąjauva stauga sudužo, išsilksidė, širdį sugėlė ir pradėjo pasipraistinėti priminimais. Realybė, kad tai ne lietuviškas Sekminių rytas, sudarkė likusį kejonės galą. Lūdnas ir susimastęs įvažiavo į miestą.

Tokia pat gaudžia nuotaika, dviratį paspažįstamus palices, išėngė jis ir į bažnyčią lietuviškų pamaldų išklausyti. Kai įjėjęs priklaupt, taip ir praklupėjo per visas pamaldas, nei tai maldoje nei tai giliam susimastyme. Tik kai choras galingai užtraukė Sekminių

Napoleono ir Hitlerio palikimų sutvarkymas

Kazys Veržikas

Ar galima Hitlerį iš viso lyginti su Napoleonu? Šis klausimas nėra šio straipsnio tema. Čia noriu tik priminti tuos padarinius, kurios vienas ir kitas diktatorius paliko Europoje, kokias principas Napoleono padariniai buvo sutvarkyti anais laikais ir kas iš to išėjo. Šių istorinių faktų priminimas gali duoti vieną kitą mintį ir dėl Hitlerio politinio palikimo Europoje sutvarkymo perspektyvą.

Hitlerio ir Napoleono

politiniuose ir kariniuose žygiuose

yra, vis dėlto, ir tai iš esmės, daug panašumo, kuris darosi dar ryškesnis, kai atsižūrima anų ir šių laikų labai skirtingų politinių ir karinių sąlygų.

Napoleonas praktiškai pasidarė Prancūzijos jau 1799, tapdamas jos Pirmuoju Konsulu, nors formaliai tik

1804 paėmė karūną iš Popiežiaus

rankų ir pats užsidėjo ant savo galvos (pagrindžiamas Karlienuka). Nuo to laiko jis tapo Prancūzijos imperatoriumi. Jo sūnus buvo karūnuotas Romos karaliumi. Napoleonas padarė galą šventajai Romos Imperijai, o buvęs jos imperatorius (Austrijos kaizeris) liko tik Austrijos imperatoriumi. Napoleonas užkariavo didesnę Italijos ir Ispanijos dalį. Prieš jį nusilenkė Prūsija ir Austrija, jo balse klausė viskas, kas buvo į vakarus nuo Rusijos. Palyginkime su Hitlerio įsiviešpatavimu Europoje ir su jo visais okupuotose kraštuose pasidavusiais kvailėjais! Napoleonas planavo Europos imperiją (net išsiskyrė su savo žmona ir vedė Austrijos princesę), o Hitleris svajojo apie Naują Europą.

Tadau Hitleris ir Napoleonas sutiko tuos pačius sunkumus:

Rusijos stinką ir nenugalimą Angliją.

Hitleris, parbloškęs Prancūziją, nesugebėjo išsilplinti į Anglijos salas, Napoleonas pralaimėjo britų admirolui Nelsonui prie Trafalgaro 1805 m. (netoli Gibraltaro), o kai Ispanija 1808 m. sukilo prieš Napoleoną, tai vėl gi britai, Wellingtono vedami, stūmė prancūzus iš Pirenejų pusiasalio. Pagaliau Napoleonas (kaip ir Hitleris) įsivėlė į karą prieš Rusiją ir čia prasidėjo pralaimėjimas, užsibalęs prancūzams Napoleono galbės žlugimus mūšyje su britais, belais ir prūsais prie Waterloo. Nuo Napoleono atsimetė jo sąjungininkas (žinoma, ne savo noru, bet priverstas) Prūsija (atsiminkime Tauragės mūšio sutartį) ir pradėjo organizuoti puolimą prieš Napoleoną. Nuo Hitlerio atsimetė jo karo draugas (taip pat iš priverstos) Italija ir stėjo prieš Reichą karianti. Vienas ir antras atsimetimas buvo tragiško galo pradžia.

Po Napoleono, lygiai kaip ir dabar po Hitlerio žlugimo, kilo klausimas

kaip sutvarkyti Europą.

kad vėl neatsirastų panašių diktatorių, kad vėl nekiltų dar baisesnė karai, kad nebūtų

Europa paskandinta ugnyje ir žmonių ašarose. Buvo sukurtą Šventojo Sąjunga (Tautų Sąjunga) ir Jungtinių Tautų Organizacijos pirmtakė, kuri pasirėmusi realia karo pagėja buvo užsiėmusi atstatyti senąją tvarką ir griežtai (su ginklu rankoje) daboti, kad tos tvarkos niekas nebedrįstų daugiau suardyti. Paprasčiau sakt, buvo sukurta

Europos žandarmija,

kurios priekakyje stovėjo tuometinė Austrija ir Rusija. O vis dėlto, nepaisant net labai žiaurių pastangų, nei ramumo nei taikos nebuvo pasiekta. Kilo karas po karo, kuriuos pagaliau apvainikavo do paskutiniojo pasaulinio karo. Kodėl gi taip atsitiko? Buvo padarytos anų laikų taikos kūrėjų ir Europos politikos vadovų dvi pagrindinės klaidos. Visų pirma anų laikų monarchai siekė vėl atgauti nepasirėmusias privilegijas, varžyti minčių ir žodžių laisvę. Antra pagrindinė klaida buvo nustatymas Europos valstybėms tokiu sienų, kurios nebuvo pakankiamos bent kiek ilgesni laikais. Tos sienos buvo taip išvestos, kad atrodo, tų čia visą Europą buvo padėti dinamito lizdai, kurie vėliau ar anksčiau turėjo su dideliu triukšmu sprogti.

Pirmas „sprogimas“ įvyko Ispanijoje. Čia rėžimas buvo griežtas. Buvo gražinta net inkvizicija. Tam režimui pirmuoliaus pasipriešino Ispanijos kolonijos pietų Amerikoje. Šventosios Sąjungos monarchai buvo karščiau pasijavę padėti Ispanijai sutramdyti nebepriešingus jos klausyti kolonijas. Gal būtų prasidėję naujas kraujo praliejimas, jei US nebūt įsimašė. Čia tal va šio momentu (1823 m.) ir gimė

garsioji Monroe doktrina.

kuri ilgą laiką vadovavo US užsienio politikai. Tuometinis US prezidentas Monroe (tai buvo penktas iš eilės US prezidentas, valdęs US nuo 1817 iki 1825 m.) pagrįsio, US neeis kitiems neamerikiškiams į Amerikos reikalus, o taip pat amerikiečiai nesieks į ne Amerikos reikalus. Tuo būdu Ispanijos kolonijos atsikyrė nuo Ispanijos ir pradėjo savarankišką gyvenimą (gyminasias kolonijų sukilimo vadas buvo Simon Bolivar, gyvenęs 1783–1830).

Zinoma, pačioje Ispanijoje kilusią revoliuciją tuo pačiu laiku (1823 m.) numalšino Europos monarchai, pasiūdusios ten prancūzų kariuomenę. Panašią misiją atliko Austrijos kariuomenė Neapolio padedama Ferdinandui I nuraminti revoliucionierius, reikalaujancius pažangones konstitucijos. Tačiau 1830 metais suliepsnojusios revoliucijos pačioje Prancūzijoje Europos monarchai jau nebebandė tramdyti. Mat, D. Britanija aiškiai pritarė revoliucijai, o pačioje Austrijoje ir Vokietijoje jau buvo prasidėjęs liberalinis sambrulys.

Vienos Kongresas tvarkęs (posėdžiavęs 1814–1815) Europos valstybių sienas visai nepaisė nei tautinių nei religinių gyventojų interesus – darė taip, kad būtų saugiau, kad

pose pasruošę išskirti. Jo žaizdai jis ji kartojų, juo švelniau elierastis alydo lūpmis, tačiau ne tolyn, bet gilyn į širdį, į gaudinamas, užliedamas rytine nuotaika. Ir kai pranešėjas pasiekė jo išėjimą, Stepkas net nustebo, kad baimės jausmas buvo dingęs, tik gaudamas, susitelkęs gomuryje, sunkino žingsnius. Nenusakomų jausmų kupinas nusilenkė jis klausytojams. Bet kai reikėjo prasižioti, žodžiai ištrigo gerklėje. Daug kartų tyliai šnebušdė žodžiai nenorėjo patrinkti gariai. Sėnėdri ir virpa, tyliai jie nukrido per salę:

Val tu beržė, beržel baltasai.
Kaip svyruojai tau be manęs?
Salti vėlyai rankas tau ištase
Ar atelsi per šias Sekmines?

Su kiekviena elute jo balsas vis labiau virpėjo, švelnėjo ir trukojo. Sekantį posmą jis jau pradėjo kukti dainas:

Du jaunuoliai mes augom abudu...

Išskūčioje vieną elutę ir paspringo sąromis. Pastovėjo, nusibraukė ranka ašaras ir sukalvėsi bet susigėdęs pabėgo nuo scenos. Jei būtų galėjęs pakelti akis į klausytojus, būtų pamatęs ne vieną taip pat šluostantį akis, bet gėdą ji išvijo iš šalies.

Apglūsęs iš gėdos, Stepkas vos bėpajėjęs divirti minti. Gėda jam išdžiovino ašaras, bet termė akis ir slėgė nepakeliamu svoriu pečius. Visas liudysys, visa poezija išgaravo, vien tik gėda degino jį. Artėjant prie namų jam rodėsi, kad ne tik motina, bet ir visas kaimas jau žino apie jo nepasisekimą. Galvos nepakeldamas suėmė jis už durų rankenos. Ir tuo metu į nosį dūrė taip pažįstamas, paligistas kvapas. Jis stabtelėjo ir, net krutplėjęs, apstipavėjo – čia pat, sprindžio atstume, virš durų užkšta žaliavo beržo šaka. Netikėdamas savo akimis, Stepkas nedrąsiai ją pačiupinėjo. Beržas! Tada jis metėsi pro duris. Vos tik jas atplėšęs sustojo – beržo šakelėmis iškaisyto kambario viduryje, įspodamasis stovėjo tėvas. Praėjo valandėlė, kol Stepkas atsivėrė ir puolė prie jo. Ašaros jau net srovele paspylė.

Matal, Stepek, ir tėvelis pas mus ir berželiai... – pro ašaras šypsojosi motina.

tik niekas negalėtų pasipriešinti kartą jau nustatytai. santvarkai. Kongresas sujungė protestantišką olandų respubliką su prancūziškai kalbančiais katalikais. Jis prisikyrė net tik seną Venecijos respubliką, bet ir visą šiaurės Italiją su Milanu prie volikiškai kalbančios Austrijos. Iš prancūziškai kalbančios Savojos ir gabaliuko Italijos atkūrė Sardinijos karaliją. Austrijai buvo taip pat paliktos tos Lenkijos dalys, kurias ji pagrobė 1772 ir 1795 metais. O juk Austrija (tada Austro-Vengrija) ir be to jau buvo labai pavojingas tautų mišinys. Čia ir vokiečiai ir vengrai, čekai, slovakai, rumunai, o dabar dar italai ir lenkai. Mat buvo manoma, kad Austrija juos visus suvirškins, ir kad šventos ramybės dėl reikės jas paukoti. Didelė dalis lenkų ir lietuvių buvo vėl atiduota rusų carui ir prūsams. Ir tai nepaisant nei kalbos, nei tikybės skirtumų, nei istorinių tradicijų. Viskas taikos ir ramybės „labui“. Suomija buvo taip pat paaukuota rusų karui. (Dėl Suomijos buvo jau atplėšęs Rusijai Petras Didysis. Visą Suomiją atidavė Rusijai Napoleonas, sudarydamas slapta sutartį Tilžėje. Palygink slaptas sutartis Hitlerio ir Sovietų ir Churchillio su Stalinu) Pagaliau tokios skirtingos tautos, kaip norvegai ir švedai, taip pat buvo surištos vienu karaliumi. Buvo, žinoma, dar daug daugiau visokių „operacijų“ padaryta, kurios buvo taip pat jau visai gatava medžiaga ateities konfliktams ir karams. Čia suminėjo jau tik rykštaiškas.

Kaip ir reikėjo laukti, ilgai netrukus prasidėjo revoliucijos ir karai,

kurie nepaisė nei Vienos taikos nusutymo nei kitų bei žiaurių trandymų priemonių iš tų „šventųjų“ monarchų pusės.

1830 metų Prancūzų revoliucijos proga atsikyrė Belgija nuo Olandijos. Galinai, bijodami tolimesnių komplikacijų, tam nebesipriešino ir paskubėjo padėti legalizuoti. Tai pat 1830 metų revoliucija buvo ženklias lietuviams ir lenkams sukilėti. Lenkų sukilėlių valdžia Varšuvoje net visus metus išliko. Bet jėgos buvo per daug nelygios ir turėjo kapituoti.

1821 metais prasidėjo graikų nepriklausomybės karo prieš Turkus. Tos kovos tęsėsi net iki 1829 metų. Tai buvo žiauri nelygių pajėgų kova. Graikai plūdo kraujuose, bet turkams nenusileido. Didelį monarchai tik stebėjo – mat, turkai nebuvo Šventosios Sąjungos narys. (Nepriešė kaip nekilnėdijai). Bet buvo ir kitų priežasčių. Pagaliau Europos opinija pradėjo jaudintis ir laukti visus padėti graikams kovoti už laisvę. Pradėjo plaukti savanoriai ir graikų elitas. Jų tarpe buvo ir garsusis anglas Lord Byron. Pagaliau išsijudino Anglija ir Prancūzija ir prie Turkarino (1827) sukdė turkų laivyną. Ir

1829 metais Adrianopolyje buvo pasiektas Graikijos nepriklausomybė. Daug kraujo dar buvo pralietas, kol tapo ne-

— Tėvelis iš toli parvežė. Su mašina, — pasidžiūnuodamas aiškino Viadukas.

— Bet ko tu dabar verki, Stepek? — glostydamas jo galvą klausė tėvas, o jo paties akys kalpėjo lašai. — Dieve, tu mano, ašaros, kaip pupos...

Susirado

Baltijos Žuvėdra

Ziema dar laikė apkabiniusi savo glėbyje žemę ir nuo jos pabučiavimo blizgėjo saulėte tūkstančiai mažųjų žemėčių.

Likimas atbloškė Antaną į jam visai svetimą miestą ir jis iš lėto žėjo nepažįstamomis miestų gatvėmis. Šalia vieno raudonų plytų namo, darželio krėmė, prieš saulėtę jau brinko žalsvi alvų krūmų pumpurai. Ore įtausti pavasariska nuotaika šiame mieste tarp kalnų. Gatvėse, saulėje lakstė vaikai ir linksmi krykštavo. Ir vaikai jautė artėjantį už jo anapus kalnų pavasari. Antanas, eidamas gatvę, žvalgė ir žaidinėjantis vaikus. Jam buvo gražu žiūrėti, kaip vaikai nerūpestingai juokėsi, krykštavo, nejausdami tos visos tamsios nežinios, kabančios ties mūsų visų galvomis.

— Juk ir aš turėjau žmoną, kūdikį, — mastė jis eidamas. — Aliutė jau dabar turėtų būti paaugusi, — mastė jis ir atidžiau žvalgėsi į gatvės lakstančius vaikus.

— Ji dabar turėtų būti jau tokia, kaip aš tamsiapalvė mergaitė. Tik ji turėjo geltonos, lin spalvos plaukus ir mėlynas akis. Įdomu, kur jos dabar abi yra... — atsiduso jis.

— Ir kam aš tada važinau pas brolių Juk Onutę taip manęs tuomet nenorėjo leisti. Net susibūrė, — vėrpė jis toliau prisiminimų siūla. — Aš — važiuoti pas broį pasienin, o ji — nevažiuoti ir nevažiuoti. Emiau tuomet, kvailys, ir išvažinau. Tiesiai vilkui į nasrus. Rudmarškiniai gaudė vyrus ir jaunesniasias moteris apkasams kasti. Pakliuvau. Paskum nepabelepi, o pabėgti nebuvau kaip, nes grąšino sausūdytis visa šeima, kadangi tasai, kas bėgs, nenorės prisidėti prie kovos laimėjimo ir bus laikomas įdaviuku.

— Onut, Onut, vėčiau būčiau tada Tavęs paklauses ir niekur nevažinėjau, — dar kartą gi-

priklausomomis Rumunija, Setbija, Bulgarija ir kt. valstybės. Pagaliau buvo išgauti ir australai iš Italijos ir sekė kiti įvykiai bei karai iki pat pirmojo pasaulinio karo, kuris po žiaurių kovų atnešė laisvę ir daugelį tų valstybių, apie kurias nepriklausomybę „saugumo sumetimais“ didieji diplomatai net vengė viešai užsiminti.

Kokia susidarė

padėtis po antrojo pasaulinio karo?

Gerali šita padėtį išanalizavę matysime, kad šiuo laiku Europoje ji yra daug neteisingesnė, daug žiauresnė ir pavojingesnė, negu ji buvo po Vienos kongreso. Europa, rūgsta, verda, kunkuliuoja. Saugumo, ramybės ir tikėjimo vardaui užmaskuotas daugybės tautų pavergimas, sudraskymas ir naikinimas, valdžiai sakant, dinamito lizdai išdėlioti po visus kampus, nors jie labai kietai saugomi ir maskuojami. Bet yra vis dėlto ir didelis skirtumas nuo anos padėties, kuri sekė po Napoleono eros. Anais laikais taikos sutartis buvo jau pasirašyta, realkinio Europos monarchai tarp savęs sutarė, o savo sutarimus ir „šventai“ ir griežtai vykdė. Tam nepirėta tik D. Britanija ir US (ji izoliavosi ir paskelbė net „Monroe“ doktrina). Šiandien nenugalėtoji tarpe

sutarimo nėra:

nepasirašyta dar ir taikos sutarties, valstybių sienos dar nepravestos. Šiandien, kaip ir anais laikais, teisingumo ir teistumo pusėje atsidūrė vėl tie patys anglai ir amerikiečiai, tik su tuo skirtumu, kad jie nebeprasileidžia pasyvūs, nebeprasileidžia išdžiūję izoliacijoje, bet

aktyviai ir kietai

siekia teisingos ir patvarios taikos. Tiesa, toks kietumas ir aiškumas demokratiškoje anglosaksų pusėje atsirado ne iš karto po karo. Jis brendo pamažu. Jis buvo pradėtas brandinti JTO Saugumo Tarybos posėdžiuose ir didžiųjų valstybių užsienio reikalų ministerių konferencijose (Londono, Maskvos ir dabar Pariziuje). Vakarų demokratų šio labai atsargiai ir, palyginti, pamažu. Per tuos posėdžius ir konferencijas buvo pagrindiniai išdėdijoti ryšių siekimai, jų taktika ir priemonės. Šių „studijų“ paskutinis „semasas“, atrodo, buvo

Paryžiaus užsienio reikalų ministerių konferencija,

o birželio 15 dieną yra pasiskirtas „egzaminas“. (Nauja konferencija arba, teisingiau sakant, išsirusios konferencijos tąsa). Dabar abi pusės pasismė sau porą savaliukų laisvę pasiroditi tiems „egzaminams“. Taigi, jei, iš vienos pusės, Paryžiaus konferencija ir nieko konkrečiau nedavė, tai, antra vertus, ji davė labai daug. Čia aiškiai atsidėjo do partneriai vienas prieš kitą. Vakarai ir rytai. Ir dar vienas dalykas. Prie vakarų aiškiai pasivėrė Prancūzija (nusigandusi ir vokiečių ir komunistų). Žinoma, Prancūzija gali ir vėl suvyrtoti (rin-

Stepukas pažvelgė į beržo šakelės ir šypodamas atsisuko į tėvą:

— Kaip sula...

Dabar visi garšiai susijuokė ir pajuto Sekmines kambaryje.

Tiubingenas, 20, 5. 46.

giesmę „Ateik dvasia švenčiausia“, jis, jis iš sapno nubudęs, pakėlė galvą. Kurį laiką atidžiai klausėsi, paskui tyliai prisijungė prie priplūdusių bažnyčios giesmės garsų. Ir, tartum giesmės išsakuotą, šventa mintis pripildė jo širdį, kuri netrukus išsilėjo karšta malda. Vaikišku atsidavimu jis meldė gražinti jam nežinia kur dingusį tėvą, namus ir, gal būt, berželius. Nė jis pats nebūtų galėjęs prisiminti, ko meldė jo vaikiška širdis.

Is bažnyčios jis išėjo nusiraminęs ir sustiprėjęs, o likusią dienos dalį, iki koncerto, noro ir plepėjo su draugais, bet išliko jautriai rymtas, tartum per dieną būtų užaugęs vyras.

Draugai pasakojo apie būsimą vakarą, gyvėsi jame dalyvausią deklamacijomis, programai pajavinti, ir užjautė nebuvus programą sudarant.

— Tave būtų taip pat pakvietė, tikrai. Taip maža yra pas mus mokačių deklamacijų. O ar tu esi kada nors deklamavęs? — klausinėjo vienas.

— Ne kartą, — prisipažino Stepkas. Jo balse skambėjo noras rytą šnabždintis elierastis pakartoti garsiai visiems.

— Matal, galia, nebuval. O ar dabar koki moki?

— Moku, net keletą. Kur užmirši apie Sekmines!

— O mes ne apie Sekmines — patrijotiškus. Dabar tokių reikia. Bet galetum ir apie Sekmines. Gal pabandyk, vietoj Kamarauskduko. Jis taip bijo, ir nemoka visai. Vepena, kaip meklys. Tikrai iš jo nieko neišeis. Tik kad kam, todėl ji paėmė. Jei nori, aš pakalbėsiu su programos vedėju, — siūlė draugas.

Stepukas tylėjo. Nors ir labai norėjosi, bet gėdosin išsiduoti nors.

— Tvarka! Kamarauskiukas tik džiaugsis, — drąsino draugas. — Ir vedėjas bus patenkintas. Pamatyti.

Draugas nemelavo. Stepekui dalyvavimas buvo priimtas su džiaugsmu, juo labiau, kad jis pasisakė deklamuosias Sekminių elierastį.

Vakare, chorui dainuojant, Stepkas visą laiką šnabždėjo elierastį apie berželį, stengdamasis geral prisiminti, gražiai padeklamuoti. Artėjant jo išėjimui, širdis lengvai virpėjo, darėsi nerami, bet elierastis stovėjo ju-

liai atsiduso Antanas, zingsniuodamas toliau nežinomo miesto gatvėmis.

Mažame, siaurame kambarėlyje, turinčiame vos vieną mažutį langą, pasienyje stovėjo lova, šalia jos mažutis stalukas ir kėdė. Kampe buvo pastatyta medinė dėžutė ir po lova pakistas didelis, apsitrynęs lagaminas.

Svariai, bet vargingai paklotoje lovoje gulėjo dar jauna, bet labai išblyškusi moteris. Lūpos jos buvo mėlynos, o po akimis juodavo dideli ratai. Ji, pasukusi galvą, žiūrėjo pro langutį į mažą kraštėlį žydros dangaus ir jos akys buvo sumištosios, gilios, lyg Baltijos jūra tylią birželio naktį. Tik moters krūtine sunkiai kilnojosi ir jos alsavimas buvo šniokšintis, lyg jūra tamsią rudens naktį: švilpė ir virė.

Taip tyliai gulėdama ji ilgai žiūrėjo pro langą. Jos lūpos buvo pravertos ir susproginėjusios. Paskui, po geros valandos, ji pakėlė galvą nuo pagalvio ir parėmė ant rankos.

— Aliutė, — šuktelėjo po valandėlės, bet ji jos šaukima niekas neatsiliepė.

— Vaikas palieka vaiku, — kalbėjo pati su savimi ligonė. — Ji gi sėdėjo čia pat prie mano lovos, skaitė iš „Gintaro kregždutės“, ir mano užmigta. Štai, ir knyga ant staluko padėta. Pastebėjusi, matyt, kad aš užmigau, padėjo knygą ir išlanko laukan. Na, jos dabar dienos. Dar ji mažai ką suprantą ir jaučia apie mane slegiančios rūpestis. Paklausk kada apie tėvėlį, apsisverks ji atsiminusi ir vėl visa greit užmiršta ir sau linksmi aiškina, — kalbėjo tyliai pati su savimi ligonė, nardama užslipoti slegiančią ir nepakenčiamą tylią.

Valandėlė gulėjo ji ramiai užmerkusi akis. Paskui vėl neramiai pakėlė galvą ir pradėjo

KULTURINIS GYVENIMAS

A. a. aušrininkas M. Jankus

(1858. VIII. 7 — 1946. V. 23)

Balsioji karo audra ir didžiojo mūsų tautos nelaimės iš Lietuvos, draug su daugybe kitų lietuvių, išbėjęs iš du žymiuosius mūsų aušrininkus: Joną Šilupą ir Martyną Jankų. Didžiausias juodviečių troškimas buvo grįžti į savo laisvą tėvynę, dėl kurios gerovės ir laisvės juodu visą gyvenimą dirbo, kovoję ir kentę. Tačiau senatvės ir skaudžių išgyvenimų naštos prisilėgtiems įdėjimams nebebuvo jėmta išvysti savo tėvynės laisvės ryto ir grįžti į laisvą Lietuvą. Jonas Šilupa mirė 1944 m. gruodžio mėn. Berlyne, o Martynas Jankus 8 m. gegužės 23 dieną Flensburge, anglių okupuotoje Vokietijos zonoje, DP lietuvių stovykloje.

Martynui Jankui mirus, iš gyvųjų tarpo atsiskyrė paskutinis aušrininkas, paskutinis tu mūsų veikėjų, kurie sunkiais ir tamsiais sielosios carinėmis Rusijos prispaudusiais laikais išlebo mūsų tautai naujo gyvenimo „Aušra“. A. a. Martynas Jankus ryškiai įdomi mūsų tautinio atgimimo laikų asmenybė, platus, masto energingas veikėjas savo darbu ir įtaka nusipelnęs garbingą Mažosios Lietuvos Patriarko vardą.

Martynas Jankus stovėjo darbą sunkiais mūsų tautai laikais. Viena Lietuvos dalia buvo pavergta rusų, o antroji mažesnioji vokiečių, ir rusifikacijos ir vokiečių imperializmas siekė lietuvių tautą greičiausiai išnaikinti. Šia mūsų tautai praigaistinis darbas daugiausia buvo dirbamas per valdžios įtaigas ir mokyklas. Rusų valdžia, kad greičiau galėtų susirūšinti lietuvių, 1864 m. jiems uždraudė spaudą lotyniškoms raidėms, visos lietuviškos knygos turėjo būti spausdinamos rusiškais raidėmis, arba vadinamąja graždinka. Visa lietuvių tauta šiam draudimui vieningai ir energingai pasipriešino. Mažąją, vokiečių pavergtoje, Lietuvoje lietuvių kultūriniai veikimai sąlygos buvo kiek geresni. Ten buvo galima spausdinti knygas ir lotyniškais raidėmis. Be to, Mažąją Lietuvą lietuviškos spaudos klopys, uždėjęs ją nuo XVI amžiaus antrosios pusės. Tad, Didžiojoje, rusų pavergtoje, Lietuvoje uždraudus spaudą, jos spausdinimas buvo perkeltas į Mažąją, arba Prūsiją, Lietuvą.

Rusų ir vokiečių pavergtos Lietuvos likimas buvo tragiškas: lietuvių, kaip tauta, buvo žiauriai naikinama ir ilgai neišmesta žūti. Lietuvių tautos sąmonė rusifikacijos, vokiečių, ir, pagaliau, lenkifikacijos kultūrų tolydyto buvo alinama. Lietuviai, kaip tauta, galėjo išlikti ir stiprėti tik galvindami ir ugdydami savo tautinę kultūrą. Šios lietuvių kultūrinės pastangos pradėjo reikštis XIX amžiaus pradžioje ly, juo toliau, juo labiau jos stiprėjo. 1883 m. pavasarį Prūsiją Lietuvoje susivienijo „Aušra“ mūsų tautiniame atgimime pradėjo lyg ir naują laikotarpį. Savo tautos praieities garso, gimtosios kalbos grožio ir papročio savitumo išlikimas lietuviams rūdė, kad jų esama tautos su savaiminga kultūra, gražia kalba ir garsia praeimi. Lietuviai visa tai, kas savą, lietuvišką, turi mylėti, saugoti, ugdyti ir, reikaliu esant, ginti.

„Aušros“ išleistas idėjos lietuvių tautoje, ypač jos jaunuomenėje rado atgarsį. „Aušra“ ypač veikė idealistiškai nusiteikusius, veiklesnius, kurie gyvenime ieškojo kažko daugiau negu duona. Aušrininkų eilėse mes matome ir dvidešimt penkerių metų kaimo jaunuolių Martyną Jankų. Didelė energija, guvus protas, idealistinis nusiteikimas neleidžia šiam jaunuoliui ramiai kaimo sėdėti ir vien tik savo rūpesčiais ir džiaugsmams gyventi. Jis domisi savo vokiečių pavergtu tautiškumu likimu, stengiasi jįms padėti, juos šviesti. Martynas Jankus tampa vienu iš veikliausių aušrininkų. Nuo 1884 m. Nr. 4 ligi 1885 m. Nr. 8 jis buvo atsakingasis „Aušros“ redaktorius — „Už redaktoriaus ataskaitas Martynas Jankus, Bitėnai, per Lumpėnus“.

„Aušroje“ Martynas Jankus buvo viena iš centrinių figūrų. Daugiausia ant jo pečių gulėjo „Aušros“ administracinė našta ir jo su sąsiję piniginiai reikalai. Martynas Jankus „Aušros“ redaktoriaus ir administracinių reikalais vedė plačią korespondenciją, ir dailis jos buvo išsugauta ligi nepriklausomos Lietuvos laikų. Martynas Jankus ūkelyje Bitėnuose buvo „Aušros“ ir kitokių lietuviškų leidinių sandėlis, iš kurio knygnešiję jo buvo gabenami per sieną ir slapiai platunami po visą Lietuvą. Martynas Jankus namai Bitėnuose buvo žinomi visiems lietuviams, kurie šiokių ar tokių reikalų turėjo su lietuviškąja spauda.

Martynas Jankus buvo ne tik lietuviškų knygų leidėjas bei platintojas, bet ir rašytojas, per visą savo gyvenimą jų parašė apie 20. Iš „Aušros“ metu išleisti Martynas Jankus knygelių miltėtinios šios:

1. Lietuviškos ir seniausios dainų knygelės, 1882 m., 36 psl.
2. Stukauso dainos, nuo žemonių iš Kalnų apygardos surinktos M. Jankaus, 1884 m., 16 psl.
3. M. Jankaus Muzikėlis. I laida, 1885 m., 74 psl.
4. M. Jankaus Žiemos vakaro adynėlė 1885 m., 140 psl.

Martynas Jankus rašinėjo ir „Aušroje“. Kaip dauguma ameto mūsų šviežiuolių ir jis mėgino savo gabumus poezijoje, eilėraščiais aprašinėdamas įvairius dalykus. Štai, pavyzdžiui, „Aušros“ 1884 m. Nr. 5 ir 6 išspausdinta M. Jankaus daina „Trys garšai kiemei“. (Paskolviai, Bitėnai ir Sodėnai). Seniausius tu kaimų laikus taip vaizduoja:

Linksmi jie gyvenę,
Bandas savo ganė.
Karių vargai nerūpėjo
Kurios po tam kentėjo.

Ragu trimaitavo,
Soko ir dainavo.
Graži Lietuvos mergelė
Kaip lėlija, rožinė.

Nei „Aušros“ laikais nei vėliau Martynas Jankus neparasė nieko tokio, kas jo vardą įamžintų mūsų literatūroje. Tačiau jis savo vardą įamžino mūsų tautinės kultūros istorijoje. Anais mūsų tautos tamsiais prispaudusiais laikais Martynas Jankus su savo veikla buvo pažangos veiksmas. Jis jaukė, ko mūsų tautai trūktų, kas jos pažangą trukdė, ir savo veikla tas mūsų tautinės pažangos kliūtis, kiek galėdamas, šalinė.

Didžiojoje Lietuvoje Martynas Jankus vaidmudo daugiausia reikėsi, kaip lietuviškos spaudos gamintojo (leidėjo), Mažąjoje, arba Prūsijoje, Lietuvoje jo vaidmudo jau buvo žymiai didesnis ir įsotėnis. Čia jis labai plačiai veikė ir savo gyvu žodžiu įvairiose organizacijose, o ypač Birutės draugijoje. Čia Martynas Jankus skelbėdavo pažangias idėjas. Nors jis pats buvo nedidelio mokslo žmogus, tačiau mokslo, švietimo reikšmę suprato ir visur savo tautiečius ragino mokyti ir šviesti. 1885 m. gruodžio 20 d. Tiltėje, mėnesiniam Birutės draugijos susirinkimui, savo paskaitoje „Ko mums reikia“ Martynas Jankus išrodinė, kad mokslo gūdai lietuvių stiprėję. Ragino lietuvių mokyti ir šviesti savo vaikus gimtąja kalba, norėdamas pavyzdžiui steigiant kilnojamas

Baltijos tautų festivaliui Šongaue įpusėjus

Ligi šiol jau ne vienas tūkstantis lietuvių yra aplankęs Baltijos tautų festivalą Šongaue ir susidūręs apšį jo savo nuomone. Dauguma aplankusiųjų buvo nustebinti atliktu didžiuliu darbu, kurio vienintelis tikslas — mūsų tautos ir valstybės reprezentacija. Kai kas į tą ir praktiškumą (daugiau iš organizacinės pusės) teisingai, ir rengėsi dėl to ir nemano teisintis, nes tokiam didžiuliam darbe neįkandumui visada vienas kitas gali pasitaisyti ir pasitaiko. Šiame straipsnyje daugiau norėsimė skaitytojus supažindinti su pačios šventės-parodos įrengimu ir eiga.

Sventės rengimo mintį iškėlė vietos UNRRA direktorius p. Whishik prieš pusantro mėnesio. Estams ir latviams karštai priitarus, lietuviams, kurių čia viso yra per 90 asmenų, beliko greitai imtis darbo, kad tinkamai būtų galima savo tautą reprezentuoti. Laiko buvo neduota. Tuoj kreiptasi pagalbos į lietuvių komitetus ir kolonijas. Atsirado asmenų, kurie apsiėmė sunkiausius darbus atlikti, bet kaip išvažiuoti, tai pasirodė (ilgal jų ieškojusi) tik po 29 dienų ir... nieko konkretaus nepadarė. Tada komitetas nusprendė pats tiesiogiai kreiptis į reikalingus asmenis ir prašyti gelbėti padėti. Pirmasis atvyko dalininkas V. Petravičius, kuris tuoj kreipėsi į savo kolegą, ir tuoj Šongaue atsirado dalininkai: Krassauskas, Vilimas, Dobuzinskis, Janušas, Vaiselka, Rūkstele, Ratas su gausiu savo padėjėjų būriu, kurie tuoj kibo į darbą, ir po eilės nemigotų naktų darbas buvo laiku užbaigtas. Dail. Petravičius, bei bendros priežiūros, tvarkė grafikos skyrių, dail. Krassauskas — istorijos (jam padėjo p. p. Leskaitis, Rūkstele ir Vaiselka). Dail. Janušas dirbo ten, kur tik jis buvo labiausiai reikalingas. Dalininkas Dobuzinskis pasigėrėtinai sutvarkė tautodailės skyrių. Šiame darbe jam labai daug padėjo neulstantis ir šame darbe pasivienijęs p. Cesnėnė (Kempensas). Savo žmogui pašto ženklų kolekciją, kurioje atvaizduota Lietuvos istorija nuo 1857 metų, sutvarkė p. Kozienkauskas (Garmisch-Partenkirchenas). Jury Kozienka buvo sudaręs iš dalininkų: Petravičius, Vilimas, Vaiselka, Dobuzinskis ir komiteto atstovai — dr. Virkučio. Parodoje išstatyti šių dalininkų darbai: Petravičiaus, Janušo, Varno, Stanelkos, Vilimo (taip pat jis parodoje nutapė pano-triptiką. Krassausko, Jonyno, Rato, Valio, Augustinavičiaus.

Ekspozitais prie parodos surengtino daugiausia prisidėjo p. Zauinėlis-Leskaitienė, Br. Kyvikis, Kempensas, Eichsteto, Wuerzburgas, Augsburgas, Miuncheno, Memingeno apylinkių lietuvių. Komitetas yra ypač dėkingas Kempensos komitetui (p. Pabedinskai, Tautvilai ir red. Surdokai) bei lietuviams, prisidėjusiems

šias mokyklas. Tokios vežime įrengtos mokyklos esą turėtų važinėti per lietuvių kaimus. 1886 m. vasario 14 Plaušiuose įvyko mėnesinis Birutės draugijos susirinkimas, kuriame dalyvavo per 300 žmonių. Martynas Jankus jame kalbėjo aiškindamas, kodėl lietuvių išvirsta vokiečiai ir lenkai. Ieškodamas lietuvių ištautėjimo priežasčių, jis smarkiai pakaltino mūsų praieities „divyrius“, kuriems garbė buvus brangesnė už jų giminę ir šventąją kalbą. Be to, jie visai nesirūpinę savo tautiečių kultūriniais reikalais. Kalbėtojas taip pat smerkia savo tautiečius, kad jie negalį išmaitinti apie „Aušra“ susibūrusių 20–30 lietuvininkų, kurie dirbą dėl Lietuvos gerovės. Juk esą lietuvininkai

„Pilkomis sėrmėgoms savo žemę aria
Ir visą vakarinę Europą šeria“.

Matydamas, kaip Prūsiją lietuvių smarkiai vokiečiai, Martynas Jankus su ta mūsų tautos praigaisimui įvairiomis priemonėmis kovoję. Lietuviškoji spauda ir lietuviškos mokyklos ir organizacijos daugiausia galėjo sulaukyti Prūsų lietuvių nuo suvokietėjimo. Lietuvių Jankus veiklą daugiausia reikėsi lietuvišką spaudą ir organizacijomis. „Aušros“ metu iškilę ir pirmasios mūsų tautos veikėjų eilės Martynas Jankus jose išilaukė savo gyvenimą. Kol galėjo, veikė savo raštais ir gyvu žodžiu, o gyvenimo saulėlydyje savo autoritetu. Savo darbais ir įtaka pelnęs garbingą Mažosios Lietuvos Patriarko vardą, jį nesuteptą išilaukė ligi grabo lentos. Martynas Jankus būta ryškios ir įdomios asmenybės, ir jai bei jos darbams pavaizduoti mūsų kultūros istorikų bus skirta ne viena monografija.

Martynas Jankus iškilmingai palaidotas 8 m. gegužės 28 d. Flensburge. Bašnytinės apiešas atliko kun. Keleris ir kun. Preikštis. Kalbas pasakė prof. M. Biržiška, Petras Butėnas, Juozas Pronskis ir kiti. A. a. Martynas Jankaus palaikai sudeginti krematoriume.

Tikėkime, kad urna su pelensiu aušrininko ir Mažosios Lietuvos Patriarko Martyno Jankaus bus parvežta į Laisvąją Lietuvą ir palaidota ant Nemuno kranto Rambynų kaime, kurį išvysti dar vėlonias svaajoji ir mirties parke gulėdamas.

A. Merkels

Ben. Rutkūnas

Lietuvai

Dainuojančių girių, smūktelių žalię,
kas atstos nesvetinčioj klajonėj tave?
Tavo plevos ir rūtų darželiai žali
Iš tolo man dvelkia gajiaiva srove.

Susilėdęs dygiuos ištėrimo keliuos,
aš, ir beržas, išrautas iš žemės gimtos,
kankinuos ligęs — ar guluos, ar keliuos —
nei aukščiau kalnai man tavęs neužstos.

Vai, girdžiu, tu šaukiesi savųjų vaikų,
sutripta ir nualpus tautų vieškelį,
o padangėje tavo tamsu ir klauku,
ir pagalbos iš niekur prisaukt negali.

O tikėk, jie sugrįš, tarsi paukščiai, visi
iš svečių, tolimųjų kraštų —
it žvaigždė pro miglas patekėsi šviesi,
vėl laisva ir šventa kelsies tu!

ba išversta ir atspausdinta anglų kalba. Anglų kalba yra išversta ir atspausdinta leidinėlia „Lietuvos istorija filatelijoje“. Parodos proga Augsburgėje išleista informacinis anglų kalba, su 20 iliustracijų leidinis apie Lietuvą, pavadinamas „Lithuania“. Šie visi leidiniai, kaip propagandiniai medžiaga, dalinami angliškai kalbantiems parodos lankytojams.

Taip pat parodoje galima įsigyti Lietuvos Raudonojo Kryžiaus pašto ženklus pavieniu ir blokaus. Parodos proga leidžiamas specialus pašto ženklas, kuris neturkus pasirodys.

Parodai prisiminti yra išleistas žetoniškas, papuoštas visų trijų Baltijos tautų spalvomis.

Kultūrinės aktualijos

Stovyklinės bibliotekos

Visi esame išilgę lietuviškos knygos. Kur ji gauti? Štai klausimas, ir kūrį, atrodo, tegali būti tik neigiamas atsakymas. Tačiau taip iš tikrųjų nėra. Prie gerų norų ir didelių pastangų stovyklose galima sudaryti šiokią tokią lietuviškų knygų biblioteką.

Kaip tati padaryti? Pirmiausia, tarp stovyklų gyventojų reikia praversti vadinamąjį knygų vaju. Iš Lietuvos vienas kitas yra atsivejęs po vieną, kelias, o kitas ne po kelionia knygų. Žinoma, nemažai kliras ir tokių, kurie savo atsivežtų knygų nenorės duoti. Tačiau bus ir tokių, kurie duos. Jei mokėsimės tikinti apie reikalingumą knygas paskolinti, o, jei galima, ir paaukoti, tai aukotojų ir skolintojų daugiau atsiras. Į stovyklų bibliotekas, be suaukoto bei suokintų knygų, būtina reikėtų įsigyti ir jau dabar išleistas knygas, kurių šiuo metu jau esama apie kelionia. Bibliotekėse turėtų būti papildyta ir rotatoriumi išspausdintais leidiniais. Bibliotekiniams turėtų surašyti taisyklės, nurodantias kaip bibliotekėse knygos naudotis.

Bibliotekėse esančių knygų turėtų būti sudaryti keli sąrašai, kurio vienas turėtų būti pasistatys į Tremtinųjų Bendruomenės Centro Komiteta. Tatal padarius būtų žymiai palengvinamas darbas tiems, kurie šiuo metu ką nors rašo apie Lietuvą, Jiems prisireikia literatūros. LTB Centro Komitete jie, pavartę stovyklinių bibliotekėlių knygų sąrašus, galimas dalykas, rastų ne vieną sau reikalingą knygą.

Tad šio mūsų kultūriniam gyvenimui aktualias ir svarbias darbo imkimes nebedėdami.

Mūsų stovyklų kronikos

Šiuo metu kai kurios mūsų stovyklos jau mini savo metines sukautevus. Šios metinės sukautevus proga pravarė apžvelgti stovyklų praieitis ir joje nuveiktai darbai. Reikia manyti, kad stovyklų vadovybės tokias stovyklų metines apyskaitas ir padarys. Tai būtų lyg ir pradžia stovyklų istorijai. Toliau kiekviena stovykla turėtų rašyti savo kroniką. Šiam darbu turėtų būti paskirtas vienas žmogus, žinoma, toks, kuris moka ir sugeba rašyti. Jis stovyklų kronikoje turėtų atžymėti visus svarbesnius stovyklų gyvenimo įvykius (pavz, kada stovykla įsikūrė, kas jai vadovavo, kuomet ir kaip buvo kuriamas stovyklų švietimo ir kitokios institucijos, įvairūs kūrį, meniniai ansambliai, svarbesnieji jų pasirodymai, stovyklinė spauda, žymiesniųjų žmonių į stovyklą atsilankymai ir t. t. ir t. t. Prie kronikos turėtų būti prijungiamas iškarpos laikraščio, kuriuose buvo rašoma apie stovyklą ir pridėdamos foto nuotraukos, jei tokių esama. Kaip tati kronika rašyti, čia būtų sunku nurodyti, jos rašymas pareis nuo rašančiojo talento ir tam darbai atsidėdimo. Mes tik norime pabrėžti, kad tokių kronikų rašymas yra labai svarbus. Jos duos labai daug brangios ir vertingos medžiagos tam, kuris ateityje rašys apie lietuvių tremtinį, arba DP lietuvių, gyvenimą. O apie tą gyvenimą ateityje juk bus parašyta ne viena knyga.

A. Merkels

Niurnbergo byla

Paskutinės kaltinimo kalbos

Baigus Prancūzijos atstovų kaltinimą dėl vokiečių veiksmų vakarų Europoje, Anglijos atstovai tęsė kaltinimus prieš atskirus bylos dalyvius. Paskutiniuoju buvo Hitlerio dešinioji ranka — Rudolf Hess. Hessas, kaip bus atpažinti jo žvaizdė, Gynimo Tarybos narys, yra kaltinamas ruošęs ir dalyvavęs puolamajame kare, o taip pat vadovavęs „penktosios kolonos“ organizavimui užsienyje ir įvykdytoms žiaurumams prieš lenkus ir žydus. Čia pat buvo plačiai išaiškintas jo garsumas skridimas į Angliją, 1941 m. gegužės mėn. 10 d. naktį Hessas, išsokęs iš degančio lėktuvo, netoli hercožo Hamiltono pilies, pateikė Hamiltonui, kurį jis asmeniškai pažino iš Berlyno sporto olimpiados, Hitlerio laiško pasiūlymą. Pagal pasiūlymą Anglija turėjusi leisti Vokietijai dominuoti Europoje, už ką Vokietija leisiatol tolesni Anglijos imperijos egzistavimą. Buvusios Vokietijos kolonijas turi būti Vokietijai grąžintos. Hamiltonui ši pasiūlymą atmetus, Hessas bandė kalbėti su visu Anglijos užsienio reikalų ministerijos atstovu, kuriam jis pareiškė, kad Vokietija sukičia dešimt dešimt tūk. tūkst. su drauginga Vokietija Anglijos vyriausybę, bet ne su Churchilliu. Be to Hessas įrodinėjo, kad Vokietija karo su Tarybų Sąjunga nenumato; Tarybų Sąjunga esanti už Europos interesus ribos. Tačiau ir ši karta Hessa pasiūlymai buvo atmesti, o jis pats internuotas.

Tolimesnės bylos eigoje kalbėjo Tarybų Sąjungos atstovas gen. Rudenko apie vokiečių nusikaltimus visame Rytuose Europoje.

Pradžioje gen. Rudenko pateikė keletą dokumentų ištraukų, vaizduojančių vokiečių tikslus ir metodus Rytuose. Taip, pav., iš vieno protokolo matosi, kad viename slaptime pasitarime, įvykusiam po vieno mėnesio nuo karo su Tarybų Sąjunga pradžios, Hitleris pareiškė: „Pabaltijio valstybės turės tapti Vokietijos provincijomis. Krimas ir aplinkinės sritys bus taip pat Vokietijos provincijos, kaip Volgos bei Baku sritys.“ Kitam pasitarime Hitleris pareiškė, kad rytinės tautos turės būti visiškai išnaikintos. „Be abejo tai yra žiauru, — kalbėjo Hitleris, — bet mes turime taip pat būti žiaurūs. Jei aš galiu siųsti geriausias vokiečių tautos vyrus į karo pragarą, nesigalėdama pralieti brangų vokiečių kraują, tuo labiau aš turiu teisę išnaikinti milijonus mažesnių rasės žmonių, kurie dauginasi kaip musės.“

Toliau gen. Rudenko pateikė keletą dokumentų ir liudijinių parodymų apie vokiečių žiaurumus Rytuose: koncentracijos stovyklų eigimas su belaisviais Lenkijos ir kitų rytinių kraštų okupacija ir kt. Buvo, be kita ko, paskaitytas rusų gydytojų ir teisininkų komisijos pranešimas apie Katyno žudynes. Šioji komisija yra ištyrusi, kad Katyno žudynės buvo įvykdytos 1941 metų rudenį, taigi tuo laiku, kada jau jokios rusų kariuomenės toje vietoje nebuvo. Daugiau per šimtą liudijinių parodymų nustatyta, kad masinės Katyno žudynės, kuriose buvo šaunuoti apie 15.000 lenkų karo belaisvių, esą įvykdytos vokiečių pionierių batalijono 537, vadovaujant vyr. It. Arnes ir Reicht bei It. Holt!

Naują staigmeną sukėlė buv. gen. feldm. Paulius pasirodymas Niurnbergo teisme. Paulius buvo prie Stalingrado apsuptas ir sumuštos vokiečių 6-tosios armijos vadovas, vėliau būdamas nelaisvėje, dalyvavo sovietų suorganizuotame Vokietijos išlaisvinimo Komitete. Dabar jis buvo Sovietų atstovas į Niurnbergo liudijinką. Paulius teismo pareiškė, kad 1940 m. spalio mėn. 3 d. jis buvo paskirtas prie generalinio štabo ir jam buvo pavesta parašyti jau anksčiau pradėtą, bet nebaigtą Sovietų Sąjungos puolimo planą. Jam buvo nurodyta, kad puolimui turi būti panaudota 130–140 divizijų. Puolimo tikslai buvo duoti: pirmas — sunaikinti vakarų Rusijoje esančią kariuomenę, antras — pasiekti tokią ribą, iš kurios rusų aviacija negalėtų pulti Vokietijos, trečias ir paskutinis — pasiekti Volga-Archangelas liniją. Aktyviausiais karo prieš Tarybų Sąjungą iniciatoriais Paulius laiko Keitelį, Jodlį ir Goeringą. Keitelis, gynybų pakeisus, kodėl jis, smerkdamas puolamąjį karą, pats dalyvavo plano paruošime ir jo įvykdymą, Paulius atskleidė, kad jis tik vėliau apsigalvojęs ir supratus šio karo nusikaltimą. Anksčiau jis per siaurą tenumetą karo esmę.

Tarybų Sąjungos atstovo įrodinėjimas buvo baigtas atskirų bylos dalyvių kaltinimais. Toliau sekė nacionalistinių organizacijų kaltinimas. Čia JAV atstovas Jackson plačiai išdėstė organizacijų nusikaltimų esmę ir baudimo principus. Jis reikalavo pripažinti kaltomis kai kurias nacionalistines organizacijas, kaip Gestapo, NSDAP vadovybę, SA, SS, Gen. Štabą, kadangi šios organizacijos, kaip organizatoriai vokiečių tautos dalis, pradėjo naujų vedamų įvykdyti nusikaltimus visame veltusiu. Vienai vada, be abejo, viso to nebūtų galėję įvykdyti. Kaip pavyzdį, Jackson paminėjo SS generolą Ohlendorfą, kuris, būdamas liudijinku Niurnbergo teisme, be jokio sąžinės sąjūdo ir apgalvotumo žymiai pareiškė, kad tik jo vieno įsakymu buvo nužudyta 90.000 vyrų, moterų ir vaikų. Būti neteisinga nuobaudinti tuos, kurie nusikaltimus darbuose nedalyvavo, — kalbėjo, Jacksonas, tačiau iš kilos pasis nepakanka bausti vien tik vadus ir palikti šių organizacijų tinklą po-

Vytautas Kasnėnas

Sugaukit man lietuvi

1945 m. balandžio 10 d. Mes išlindome iš rūšių ir slėptuvių pasitiki amerikiečių kariu. Vaiskiojome po miesto griuvėsius, kvėpavome paraku pritvinkusiu oru. Staiga prie mūsų prieina ginkluotas kareivis ir paprašo dokumentų. Rodom jam savo popierius, įvairius pažymėjimus ir sakome, kad mes esame lietuviai.

— Ach, lietuviai! Jis pagriebia iš mūsų rankų dokumentus ir šūkteli ten toliau buvusiams kareiviams.

Ateina du ginkluoti kariai, paima mūsų dokumentus, pavarto ir liepa mums eiti kartu su jais.

— Pokuilovom, brolyčiai, — imame nuogastauti. Ir kadgi jie ten blogo pastebėjo tuose mūsų popieruose? Vienas kita klaidinsimėme, ką ten padarėme tiems kareiviams, kad būtų prieštasis mums sumti, nė vienas nesijaučiamės kaltas.

Vienas iš mūsų kiti prisimėmė, kad ant jo paco buvo uždėta antspaudas su višta, kaip ženklas, jog jis gavo maisto kortelę, atsigrįžęs ima aiškinti mums lydimiesiems kareiviams, kad mes nesame vokiečiai.

Bet ką tu, žmogau, čia išaiškinti fronto vyrams. Jie parodo šautuvą, kad eitumėm pirmyn ir baigta.

Einame, o kiekvienas sau priekiaistojame, kad neriklia per anksti kiti nusieta. Geriau būtumėm dar rūsyje patūpėję.

Prie vieno namo mūsų perdavė kitam ginkluotam sargybiniui, o tas, mums įvedęs į koridorį, liepė palaukti, perduodamas dokumentus vienam viršilai.

— Kad nors keletą žodžių mokėtumėm, — nuogastaujame, — gal tada išaiškintumėm, o dabar cypelės tikrai neišvengsime.

Po kurio laiko mūsų suvarė į kambarį. Prie stalo sėdės karininkas laiko rankose mūsų dokumentus ir šypsoi.

Sypsmės ir mes, kad simpatiškesni atrodytume, nors kelmės ir virpa.

Jis ligai žūri ir mus, ima juoktis, o mes dar labiau žiaunas praplečiame. Taip ir laikome veidus sūstingusias šypsenas.

— Sveiki broliai, — sako jis. Tiesia mums savo ranką, paspaudžia, pakrato. — Sėskitės. Matyt, supratom, ką jis pasakė, nes pasivilkimom ir atsisėdom.

— Neturėjau laimės sutikti lietuvių, — porina be vertėjo. — Daug kas iš mūsų užjūrio brolių sakėsi tai šen, tai ten sutikęs jų. Na, manau, pasigausiu ir aš. Pasakiau kareivams, kad jei kur, ar tai tikrinant civilijų dokumentus ar šiaip kur nors teks sutikti lietuvių, kad man juos pristatytų, ir susiradom. Džiaugiam. Dabar aš jūs greit nepaleisiu.

Tą vakarą mes iškart išėjome iš kėlenų arbatžolės, kurias jau dvi savaites kaip rūkėm, dažnai šiuosem taukuotas lūpas, o lūpų skidvi ribalais, skystymėliu užpylėm.

Svečiavau mažą kavynę. Iki traukinio išėjimo turėjau 4 val. laiko. Pasirinkęs kampe vietą, kur susiduria daugiausiai staliukų, gurkūnoju biurgerio alų ir klausius vokiečių pasikalbėjimui, kad susidaryčiau vaizdą, kuo šiandien stojiotai ir rūpinasi mažo miestelio vietinis gyvenimas.

Atsisėdau sėdėti ir prie mano staliuko. Vienas iš jų, nepasitęsęs į Ameriką, buvęs karo belaisvis, pasakoja savo pergyvenimus Ispidžius. Jis kaip tas medžiotojas nemedžiojo tarpuri galimybės pasakoti, ką tik nori. Tiki juos tur, ne klausytis gali.

Ką pirkuo, tą parduosiu ir jums. Prašau. Jis pasakoja, kad belaisvių tarpe buvo Prūsijos lietuvių, kurie su amerikiečių kareivis, juos saugojusiais, nors sunkiai, bet vis dėlto susikalbėdavo. Jiems buvo gerai.

Į pasikalbėjimą ir aš įklausu trigarsi.

— Argi lietuvių ir anglų kalbos panašios, — klausiu.

karinėje Vokietijoje. Jei mes šių organizacijų plinti neišnaikinsime, mes sudarysime pavojų naujam karui ir naujos žudynės. Savo kaltinamajame kalboje aš esu pasakęs, kad JAV neturi tikslu bausti visą vokiečių tautą už nacų nusikaltimus, tačiau šis teismas negali ir visus išteisinti, nebūdamas juk 22 planų teisė. Šie vada galėjo įvykdyti savo planus tik dideliu vokiečių skaičiumi bendradarbiaujanč.

Paliesdamas baudimo principus Jacksonas prašė teismo, ne skirti konkrečias bausmes, bet tik nustatyti teiseną šių organizacijų nariams. Ir tokiu atveju kiekvienam ši organizacijai nariui būtų galima kelti bylą. Tada kaltinamasis negalėtų įrodinėti savos organizacijos nekalumą, nors kiti teisinės gyvosios priemonės jam būtų leidžiamos; pav., kaltinamasis galėtų įrodinėti, kad jis buvo priverstas įstoti į vieną ar kitą nusikaltimo padaryti organizaciją, tačiau ekonominiai ar turbininiai motyvai negali būti skaitomi prievara.

Organizacijų kaltinimų keturių didžiųjų valstybių atstovai baigė veikti keturis mėnesius trukusias kaltinamąsias kalbas. Toliau buvo įleista kaltinamiesiems ar jų gynyboms pateikti pagidaujamų liudijinkų sąrašus, dokumentus, bet kitokią medžiagą, reikalingą jų gynybai. V.G.

Iš žurnalisto bloknoto

— Na, žinoma, — atkirto jis, lyg vienu šūviu tris lūtus perverdamas. — Juk kitaip jie nebūtų susikalbėję.

— O kas jūs toks būsite, — klausia manęs.

— Lietuvis, — sakau jam ir klevčiu visus išgerti biurgerio alaus.

— Tai angliskai laisvai kalbate?

— „Yes“, — pasijaučiu ir aš kaip medžiotojas nemedžiojo tarpuri ar užsirikau „Camel“ tikėdamas, kad gal amerikietiškos cigaretės dūmais pavilginti kalbos padargai gerklėje praskambėjusius lietuviškus garsus iš burnos išleis jau angliskai skambančius.

Mes važiuojame prekinį traukinį. Netoli mūsų miestelio, kur gyvenau aš ir keli važiavusių vokiečių, buvome išprašyti palikti vagoną. Ir šė, kad nori. Pravažiavom šimtus kilometrų, o netoli namų — krapšto lauk.

Deramės, prašome, kad leistų dar 40 kilometrų važiuoti.

— Jūs galite pasilikti, — sako man vienas kareivis lietuviškai, pamatęs ant mano atlapo trispalvę. — Atleikite į mūsų vagoną.

— Vis dėlto kartais neapsimoka būti ramiu, — galvoju ir kraustaus į kitą vagoną.

Mano bendraketelivai, pamatę, kad aš persikėliu į kitą vagoną, prašo mane pabūti ver-

tėjū ir paprašyti, jog ir jiems būtų leista pavažiuoti dar galia.

Pavyko, išprašiau. Kita dieną aš visame kaime buvau pagarsėjęs, kaip mokas angliskai, o ant mano stalo rikiavosi šilti, tik iš vištų gūžių ištraukti klausiniai, vietoj vandens geriau pieną. Svaib avansavosi.

A. P. Jasas

Erškėteliai

Erškėteliai gelia — daigą žemės šėju. Oi negausk, girele, liudringu vėju! Kas per amžius užė? Kas į laimę tarė? — Tai keliai keičia, tai keičių marios. Bėrėm moliu grūdą, dainiai giesmę pyną. Skandiniai vargel, o žaliasi vynel... Salnos žiedus kanda. Karį javai sugulė... Ar ne tokio gando baiminai, motule? Tekinai dūkrele į balčiausią dvarą. Kas, kad linas žalia, bet ania barai! Maldos žodžiais griuvo ties šventoriaus mūru tai už tą brolel, kras tenai — už jūrą... Su kancija į Rytus sūnų palydėjai. Zarst tavo vilį rudensilų vėjai. Jaunystės giesmę šilul išdainavę, lopėm žilą lūšnį — vargas žiedus šlavė. Kas per amžius užė? Kas į laimę tarė? — Tai keliai keičia, tai keičių marios.

UNRRA direkt. p. Mainget ir UNRRA karininkai stebi krepsinio varžybas Kirchheime (Foto V. Vasario)

We Learn English

Laisvas anglų kalbos kursas „M. K.“ skaitytojams

The Twenty-First Lesson — Dvidešimt pirmoji pamoka.

Pereitę pamokoj turėjome prašymą darbu gauti. Iš turinio matyti kad rašas prašymą sužinojo apie laisvą vietą iš skelbimo. Tačiau jeigu jis tai sužinojo iš kito šios firmos tarnautojo, tai prašymą galima būtų pradėti šiais žodžiais:

Your representative Mr. O. Green kindly permits me to make use of his name in writing to offer you my services as a book-keeper.

Vertimas į lietuvių kalbą skamba taip:

Jūsų įgaliojatis ponas O. Green (maloniai) leido man pasinaudoti jo vardu rašyti, kuriame aš siūlau jums mano patarnavimą, kaip buhalterio.

representative (representatif) — atstovas, įgaliojatis

to permit — leisti

to make use of (tu mek juz of) — pasinaudoti

writing (rating) — rašas

Zodis „kindly“ (kalindij) labai dažnai vartojamas prašymuose ir panašiuose raštuose. Lietuvių kalboje ji atitinka žodis „maloniai“. Pv., „I kindly please you“ — maloniai prašau tamsta...

Jeigu ieškas darbo apie laisvą vietą sužinojo asmeniškai iš pasikalbėjimo su darbuviu, tai prašymą galima būtų pradėti šiais žodžiais:

In accordance with your instructions during our conversation of this morning, I beg to apply in writing for the vacant post of book-keeper in your esteemed house.

Lietuviškai būtų:

Pagal Jūsų man per pasikalbėjimą šiandien rytą duotas instrukcijas, aš drįstu šiuo raštu prašyti laisvos buhalterio vietos kilnuose jūsų namuose.

in accordance (in akordans) — pagal. Ši posaki galima pakeisti „according“, kas reiškia tą patį.

instruction (instrakšn) — instrukcija

during (džuring) — per, laike

conversation (konsersėjn) — pasikalbėjimas

of this morning — šio ryto. Savaiše supran-

— tarna, kad ši posaki galima pakeisti data, jei pasikalbėjimas vyko ne tą pačią dieną, to apply (tu apil) — kreiptis

vacant (vėkėnt) — neužimtas

post — postas, vieta

esteemed (estymd) — kilnus, garbingas, pagarbos vertas. Vietoj „in your esteemed house“ galima pasakyti „in your office“ —

— Jūsų įstaigoje.

office (ofs) — įstaiga

Jeigu jūs esat tikras, kad buvęs jūsų viršininkas jus rekomenduoti, tai prašymą galite pridėti:

Mr. Newton, my present employer will give you any information you may desire concerning me.

Tai reiškia:

Mano buvęs darbdavys ponas Njūtonas duos jums bet kurią informaciją, liečiančią mane.

employer (emploter) — darbdavys

concerning (konsernėjn) — liečias

to concern (konsorn) — liesti. Šitas žodis neturi fizinio paltietimo prasmės, bet vartojamas tik panašiais atvejais.

T.p. sakinio gale galite pridurti „If you decide to engage me, I shall be free to enter upon my duties on Oct. 1st.“ Tai reiškia —

jei Jūs norite pasamdyti mane, aš būsiu laisvas pradėti eiti savo pareigas spalio 1 d.

to decide (disaid) — nutarti

to enter — įeiti, įžengti

to enter upon my duties — stoti tarnybon, pradėti darbą

to engage (tu engidž) — pasamdyti

Kadangi p.p. 11 šioje knygoje yra įvairių specialybių žmonių pabaigoje duosiu jums kai kurių specialybių pavadinimus anglų kalboje.

lawyer (lojer) — teisėjas

merchant (merčnt) — pirklys

manufacturer (menfektūrėr) — pramonininkas

music (kloerik) — rašvedys

musician (muzijn) — muzikas

joiner (džoiner) — stalbis

bricklayer (briklejer) — mūrininkas

tailor (tėlor) — siuvėjas

dress-maker (dresmėkėr) — siuvėja

engineer (endžinir) — inžinierius.

Kodėl ji atsakė „Ne“?

(Atkelta iš 4 pusl.)

rio krikščionys demokratai balsavo prieš konstituciją ir dėl ko krašto piliečių dauguma ją atmetė.

Jau 1875 metų konstitucijoje Respublikos prezidento galia nebuvo didelė, bet vis dar ji buvo galima laikyti prezidentu. Gi naujoji konstitucijoje prezidentas padarytas paprastu tarnu, registruatoriumi, be valios ir be galvos žmogumi. Jis „prezidentauja“, nieko neveikdamas ir nieko negalėdamas veikti. Jis patarnauja seimui, paskelbdamas jo priimtus įstatymus, kurių jis negali neskelbti ir laiks nuo laiko padaro iškilmingus priėmimus ir „papirmininkauja“ vyriausybės posėdyje, nerūdamas jokio balso. Jūmoristiniai laikraščiai siūlė vitoje tokio prezidento pastatyti skulptūros Rodeno statulą „Mąstytojas“, ir šioji statula galėsimai puikiai atlikti visas tas pareigas, kurios naujoje konstitucijoje yra numatytos Prancūzijos Respublikos Prezidentui...

Tai buvo trečias klausimas, dėl kurio gegužės 5 dienos referendumu nugalėjo „ne“.

Ir dar vienas labai svarbus dalykas prisidėjo prie „ne“ pergalės. Mat, visos didžiosios demokratijos turi po du parlamentus (nors ne visos yra demokratinės, kurios turi po du parlamentus — prisiimk čia Sovietų Sąjungą). Pati Prancūzija tik trisdešimt konstitucijoje teatūrėjo po vieną seimą: šiaip visose kitose buvo po du: seimas ir senatas. Net ir Napoleonas, kuris jau taip nemėgo varžtų, vis dėlto turėjo seimą ir senatą... Ir senatas Prancūzijoje buvo visados pusiausvyros ir tradicijų saugotojas. Komunistai visomis keturiomis priešinosi prieš senatą, manydami, kad jis jiems galės trukdyti viešpatavimą. Steigiamojo Seimo mažuma reikalavo numatyti senatą, kaip būtiną politinės išminties ir pastovumo instituciją.

Jei dar pridėtume, kad mažuma reikalavo ir įstatymų kontrolės, t.y., reikalavo įstatos, kuri kaip vyriausios teismas saugotų įstatymų teisėtumą ir neleistų nei seimui nei vyriausybei nusizengti prieš konstitucijos dėsnius, tai ir bus viskas, dėl ko Prancūzija atsakė „ne“.

Kas toliau?

Birželio 2 dieną vėl naujo steigiamo seimo rinkimai naujai konstitucijai paruošti. Kokia bus naujoji konstitucija, nežinia: tatal pareis nuo seimo sudėties ir nuo jo vyriausybės daugumos. Šis naujas seimas ne vėliau kaip per septynis mėnesius turės paruošti kitą konstituciją, ir tada vėl kraštas balsuos — pasisakys už ar prieš.

Gegužės 5-tos dienos balsavimas nerėšėlia Prancūzijos svyravimo, o reikšia aiškų jos apsisprendimą. Jei niekam nepavyks jo sukaisti, tai galima būtų nebijoti ir stipresnių pasukimų kairėn. Priešingai, galima manyti, kad ant Prancūzijos vėliavos bus įrašyti tokie žodžiai, kurie buvo 1799 metų konstitucijos įžangoje: „Pilietis, revoliucija jau yra baigta.“

Skelbimas

S. m. birželio mėn. 19 d. į Wiesbadeną praeimi atvykti pradžios mokyklų inspektorai, švietimo įgaliotiniai ir švietimo valdybos nariai pasitarti mokyklų reikalais. Statistikos reikalui prašoma atsivežti duomenis apie vaikų darželius, pradžios mokyklas, progimnazijas, gimnazijas, specialias mokyklas ir kursus, mokinių skaičių skyriaus, klasišmės bei kursais, mokomajai programai (išestas mokslas, cenzas, pagrindinė profesija) ir mokslą baigusius abiturientus. Atlyginimo klausimui aptarti reikalingi duomenys apie mokomas algas ir jų būdus. Be to, prašoma pasizymėti ten, kurioje, stovyklų administracijos ir t. t. nes keliami pareigavimai ir pastabos... nuo tvarkymo reikala. (LTB SV)

Mokyklinių vadovėlių rengimas, spausdinimas ir tinkamas jų paskirstymas reikalauja tai nelengvą darbą, kiek sąlygos leidžia, sisteminti ir koncentruoti. Autoriai, mokyklos ir kolektyvai paprastai, nesusižinojus su švietimo valdyba, nesiminti iniciatyvos bet kuriam vadovėliui rengti ir leisti, kad būtų įvesta paralelizmas ir netikslumai. Visos žinios apie išpausdintus, spausdinamus ir spaudai rengiamus vadovėlius bei konspektus prašoma siųsti švietimo valdybos vardu į Wiesbadeną. Duomenys bus pranešami automatiškai ir mokykloms. Be to, prašoma informuoti, kur ir kokiomis sąlygomis galima būtų vadovėliai geriau ir greičiau išpausdinti. (LTB SV)

Mes ieškome savųjų

1208. Kuzas, Landsburg, Litauisches Lager, ieško sūnau Kuzo Broniaus.
1209. Birgolas Jonas, Blomberg (Lippe), Litauisches Lager, ieško Birgoliatės Anelės, Birgolio Broniaus ir Jakaičių Jono ir Jurgio.
1210. Gegužų šeima, Blomberg (Lippe), Kr. Detmold, Langersteinweg 3, ieško Gegužių Jono.
1211. Pelėžius Jonas, Dillingen/D., Litauisches Lager, ieško kaip Pelėžiaus Juozo.
1212. Sulgienė Adelė, Kempton, Litauisches Lager, Rottachstr. 15, ieško savo vyro Sulgos Stasio, giminių ir pažįstamų.

1213. Nevarauskas Juozas su sūnum, Dillingen/D., Litauisches Lager, ieško savo žmonos Nevarauskienės Onos su dukra Gražina, giminių ir pažįstamų.
1214. Adv. Bytautas, Bayreuth, DP Camp Mac, ieško savo šeimos: Bytautienės Lydijos, Bytautaitės Irenos, Bytauto Romualdo ir gen. Tallat-Kelpšos Kazimiero su šeima.
1215. Škobekienė-Kivyaitė Sofija, Fischbeck, Litauisches Lager, ieško Kivyaitės Elzbičtos, Kivyto Leono, Rutkauskienės-Kivyaitės Marijos ir Rutkausko Vincio.
1216. Janulis Viktoras, Hamburg, Zoo-Lager, ieško giminių ir pažįstamų.
1217. Vaidila Bronius, Meerbeck, Kaunas-Str. 42, (21) Kr. Stadthagen, praneša, kad karo belaisvis Juodviršis Kostas, gvy. 21-1879413 CC PWE 16 7a Labor Area APO 809 US Army France, ieško tėvo Juodviršio Kazimiero ir dėdės Rimos Antano.
1218. Dalinda Paulius, Meerbeck, Kaunas-Str. 42, (21) Kr. Stadthagen, praneša, kad karo belaisvis Silių Stasys, gvy. 3162910468 CC PWE 16 7a Military Area APO 809 US Army France, ieško brolio Silių Elegrijaus.
1219. Simkūnas Kazys, (14) Wellheim/Teck, Malistr. 1, ieško pusbrolio techn. Grigono Vaclovo.
1220. Broschat Josef, (21) Berge b. Anröchte, Kr. Lippstadt, ieško giminių ir pažįstamų.
1221. Mačinkas Mameratas, Bad Mergentheim, Litauisches Lager (DP UNRRA Team 69), ieško Sedloriaus Jurgio, Geto Vytauto, Berlašitės Julijos giminių ir pažįstamų.
1222. Girnys Kazys, Bad Mergentheim, Litauisches Lager, ieško brolių Girnų Stasio ir Alfonso, Augūno Juozo ir kitų giminių bei pažįstamų.
1223. Petrailienė Marta, Wehnen b. Oldenbg., Litauisches Lager, ieško savo vyro Petrailio-Fridricho.
1224. Gaigalas Alfonsas, Borgehorst, Altenberge-Str. 6, ieško brolio Gaigalo Leono, kitų giminių ir pažįstamų.
1225. Kaukaišas Kazys, Borgehorst, DP Lager, Altenbergestr. 6, ieško Pocius Jono ir kitų pažįstamų bei giminių.
1226. Giedraitis Jonas, Wotterdingen b. Soltau, DP Camp, ieško dukters Giedraitės Marijės.
1227. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Lūbecko skyrius (Ziegelstr. 28a) prašo atsiiepti Juodikienei Sofijai su vaikais arba siūnantis apie ją suteikti žinių.
1228. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Lūbecko skyrius (Untertrave-Str. 111/112) prašo atsiiepti Cernauskienėi Sofijai arba žinančias apie ją suteikti žinių.
1229. Olsauskas Pranas, gvt. Landshut (Bay.), Leubühlerstr. 5, ieško sūnaus Olsausko Teodo.
1230. Kuzniskienė Ona, Ansbach, Hindenburgkaserne, Litauisches Lager, ieško giminių ir pažįstamų.
1231. Voveriūnas Antanas, Oldenburg, Wehnen-Lager, ieško brolio Voveriūno-Varevičiaus Broniaus.
1232. Kalvaitienė Elena, Geesthacht-Spakenberg, 1225 F Camp, ieško motinos Janavičienės Karolinos.
1233. Kalvaitis Justinas, Geesthacht-Spakenberg, 1225 F Camp, ieško tėvo brolio Jono, seserų Onutės Anelės Vilkaitienės ir Mikulienės Saliomejos.
1234. Povilavičius Jonas, Gross Hesepe, Kr. Meppen, Litauisches Lager, ieško Povilavičienės-Lubinaitės Elvyros.
1235. Grikielis Valentinas, Kassel-Oberzwehren, Mattenberg-Lager, ieško giminių ir pažįstamų.
1236. Dabravolskis Jonas, Kassel-Oberzwehren, Mattenberg-Lager, ieško brolio Grikielio Vlado.
1237. Burkyš Povilas, Dillingen/D., Litauisches Lager, ieško brolio Burkišo Vlado, giminių ir pažįstamų.
1238. Lazdauskas Juozas, Dillingen/D., Litauisches Lager, ieško savo žmonos Lazdauskienės Marcelės, gim. 1917 m., dukrėlės Lazdauskaitės Janinos, gim. 1939 m., sūnų: Lazdauskų Vytauto, gim. 1940 m., ir Algio, gim. 1944 m.
1239. Antanaitienė Marija, (13a) Ansbach (Mfr.), Hindenburgkaserne, Litauisches Lager, ieško Milašienės Olgos ir Staugalvių Vytauto ir Antano.
1240. Iļesvietienė-Jasienė Jadvyga, Bug Nr. 51 bei Bamberg, ieško sūnaus Jaso Henriko.
1241. Dr. F. Zubinas, München 27, Kolbergstr. Nr. 15/III, ieško brolio Zubino Metro su šeima.
1242. Petrauskas Balys su šeima, Dorf Söhren, Kr. Bad Segeberg (Holstein), ieško švogerio Stankevičiaus Petro su žmona Petrauskaitė Veronika ir kitų giminių.
1243. Laucevičius-Laucius Stasys, Soest (Westf.), Baltic Camp, ieško sūnaus Laucevičiaus Kvirino arba žinančius jo likimą prašo atsiiepti.
1244. Klavėnas Antanas, gvy. DP Camp 1225 F, (24) Geesthacht-Spakenberg, ieško sūnaus Klavėno Henriko, gim. 1924 m. arba žinančius jo likimą prašo atsiiepti.
1245. Raštutienė Barbora, Kempton (Allgäu), Rottachstr. 15, DP Camp, ieško sūnaus

Veda N. Cirtausas

SPORTO ŽINIOS

Sporto šventė Kirchheime

Gegužės 11–12 d. d. Kirchheime (u. Teck), vietoje trenirinių bendruomenės suruoštoje sporto šventėje dalyvavo Kirchheimo, Oberleningeno Unterleningeno, Neufeno, Niurnbergo ir Weiheimo lietuvių sportininkai. Kitų tautybių sportininkų varžybose dalyvavo tik Kirchheimo lietuvių sporto klubas „Tempo“.

Sporto šventę globojo UNRRA-os dir. p. Maingeot.

Sporto šventės programoje buvo lengvoji atletika, stalo tenisas, krepšinis ir tinklinis. Lengvoji atletika. Ietis metime pirmą vietą laimėjo V. Kačergius (Kirchheimo „Tauras“), 50,90 m, II – A. Banionis (Kirchh. „Tauras“) ir III – Alg. Girša (Weiheimo „Viltis“).

IS sporto šventės Kirchheime: sportininkai pasiruošę žygiuoti...

(Foto V. Vasario)

Disko metime I vieta – Savukynas (Unterleningeno „Vytiš“), 32,31 m, II – J. Karosas (Unterl. „V.“) ir III – A. Banionis (Kirchh. „Tauras“). Rutulio stūmimo I – J. Savukynas (Unterl. „V.“), 11,59 m, II – J. Karosas (Unterl. „V.“) ir III – Apavys (Kirchh. „Tempo“).

Suolyje i aukštį I – J. Karosas, 1,33 m, II – Ig. Anušis (Neufeno „Grandis“) ir III – V. Lišauskas (Unterl. „V.“).

Suolyje i tolį geriausia pasekmę pasiekė J. Karosas, 6,18 m, II vietą laimėjo Sabaliauskas (Neufeno „G.“) ir III – Racevičius (Kirchheimo „Tauras“).

Stalo tenisas. Varžybose dalyvavo 14 vyrų ir 3 moterys. Zaidimas pravaistas dviejų minučių sistema.

Vienoje pusėje i finalą pateko žinomas stalo tenisininkas Melius (Unterl. „Vytiš“). Pusfinalyje susitiko V. Mickevičius (Kirchh. „Tauras“), kvartfinalyje nugalėjęs Mikelsoną ir Cernisovą pasiekė po 2.0, su Alg. Geniu (Kirchh. „Tauras“). Po ketos kovos laimėjo Mickevičius 2:1. Finale Melius susidorojo ir su Mickevičium. Pirmą vietą laimėjo Melius, II – V. Mickevičius ir III – Alg. Genys.

Moterų stalo teniso varžybose pirmą vietą laimėjo E. Cyplienė (Kirchheimo „Tauras“), išeikusi abi priešininkės 2:0. II vietą laimėjo Kl. Mažeikaitė (Niurntingeno „Sardinas“) ir III – Ald. Gužauskaitė (Kirchh. „Tauras“).

Orinyje dalyvavo 6 vyrų komandos. Varžybos pravaistas vieno minučių sistema. Pirmą vietą laimėjo Niurntingeno „Sardinas“, II – Kirchh. lietuvių „Tempo“.

Krepšinio varžybos buvo sporto šventės sudėdimoje centre, nes pirmą vietą laimėti buvo bent 3 kandidatai, kurių laimėjimas daug priklausė nuo laimės ir atsitiktinumo. Kirchheimo „Tauras“, lengvai išeikęs pirmą dieną Unterleningeno „Vyti“ 54:19 (25:10) ir antrą dieną Oberleningeno OSK 30:22 (17:5), pateko i finalą ir tą pačią dieną (po valandos pertraukos) susitiko su finalistu Neufeno „Grandim“. Laimėjo Grandis 40:21 (17:9). Toliau būdu i vietą teko Neufeno „Grandis“, II – Kirchheimo „Taurui“. Sis susitikimas „Taurui“ buvo tikrai nesėkmingas. Pavargę

po pirmųjų rungtynių, be to, neturėjo ir laimės. Prieš Oberleningeno pulkietės V. Genys, prieš Neufeno nežinaudoj beveik nė vienos progos. Kiti „Taur“ žaidėjai antrame puslaikyje „savoipovavo“ ir i pabaigą pasimetė. Neufeno gražiai metė abudu Saladžiai.

Visose varžybose dalyvavusios komandos ir atskiri sportininkai parodė, kad galima nors i sunkiose sąlygose dirbant pasiekti patenkinamų rezultatų, tačiau kartu krito i akį ir tai, kad daugumai stinga rimto treningo. Gal tik krepšinyje rodoma didesnės pažangos. Neufeno, Kirchheimo ir Oberleningeno krepšinio komandos, pagyinti, pajėgios ir joms nestinga kovotojiškumo.

Sporto šventė praėjo sklandžiai. Kirchheimičiai užsirekomendavo ne tik kaip neblogi sportininkai, bet ir kaip gerie organizatoriai. Sventei vadovavo Pakalniškis ir „Taur“ sporto vadovas V. Kačergius. Beveik visos varžybos stebėjo UNRRA-os direktorius ir kiti UNRRA-os pareigūnai. Laimėtojioms UNRRA-os direktorius p. Maingeot ikeitė UNRRA-os bendruomenių komiteto, sporto klubų ir liet. meno kolektyvo „Sietynas“ dovanas. Siet. meno kolektyvo p. Maingeot sportininkams palinkėjo našaus darbo ir pažadėjo paramą ruošiant kitą sporto šventę, kurioje dalyvautų visų apygardos trenirinių stovyklų sportininkai.

Nuleidus vėliavas, buvo sugiedoti Lietuvos ir Latvijos himnai. Sventė užbaigta sportininkų paradu.

I šventę buvo suvažiuavę daug svečių iš kaimyninių stovyklų. Vakare sportininkams „Fukalu“ saleje buvo sukurios pobūvis. Sokiams grojo „Sietyno“ orkestras.

Bavarijos stalo teniso turnyras Miunchene

Nesenai Miunchene pasibaigė Bavarijos vokiečių stalo teniso turnyras, kurį Vokietijos stalo teniso meistreriai Maurizius nedalyvaujant, laimėjo Melius, finale nugalėjęs Garunkštį 3:1 (17:21) (21:12) (21:17) (21:6). Prieš tai Melius nugalėjo Vokietijos stalo teniso meistrį Rosinį 3:0. O Garunkštis taip pat Vokietijos meistrį Tanna 3:0. Dviejeto varžybose finale Melius – Garunkštis nugalėjo Tanną – Rosinį 3:0.

● Schongau krepšinio varžybose, kuriose dalyvauja visų trijų Pabaltijo valstybių geriausias krepšinio komandos, lietuvių nugalėjo estus 43:14 (21:5). Lietuviai žaidė ir i metė krepšius: Puzinauskas I 14, Norkus I 4, Norkus II 13, Andriulis II 10, Andriulis III 0, Bagdonas 0, Varkala 8, Mackevičius 2, Duliūnas 2. Prieš tai estai nugalėjo visai neaukštai latvius 33:27.

Lengvosios atletikos varžybos, turėjusios prasidėti gegužės 16 d. dėl blogo oro atidėtos vėlesniam laikui.

1251. Vaistininkas Demikis J., Berlin-Charlottenburg, Pestalozzstr. 98, ieško giminių ir pažįstamų.

MUSŲ KELIAS

Išsina kartą savaitėje, ketvirtadienį Dillingen a. d. D., Lietuvių Stovykla Leidžia Redakcinis Kolektyvas: Vyr. Redaktorius D. Penikas, Redaktorai — Ad. Laikūnas ir Ant. Musteikis

Permitted by Military Government Printed by Manz in Dillingen a. d. D.

Paskiro Nr. kaina 0.75 RM.

Iš amerikiečių lietuvių spaudos

Tremtinių šalpa

Amerikos lietuvių rūpinasi visais tremtiniais, kur jie bebūtų atsidūrę. Neseniai „Draugo“ dienraštyje tokiu antrašte atsiųskamas „Sluškite paketus į Sibirą“. Atsiųskamas rašoma: „UNRRA pakenčiamai aprūpinti mūsų mairko Europoje esančių tremtinių mitybą mairko pagalbos šiuo laiku nereikalinga. Tačiau visi lietoje padėtyje randasi Sibiro Rusijoje atsidūrę, o ypačiai Sibire. Kaip žinome, atstintiniai ir Sovietų Rusijai primami. Galima sūsti ne tik maistą, kasdieninio vartojimo dalykėlius, bet ir rūbūs. Sibire atsidūrusių adresus gauti kreipiantis į Lietuvos Generalinį Konsulą New York'e (41 West 82 St.).“

Visuose Amerikos lietuvių laikraščiuose neseniai tilpo tokio turinio pranešimas: „Gautiniai įsteigė Traube am Zoll Kreuzlingen, Switzerland, ir tęsia savo šalpos darbą — Commission of the Lithuanian Caritas for Germany and Austria.“

Organizacijos iki šiol išsiųdė apie 200 lietuvių studentų, su virš 300 mokytojų ir apie 1000 šiaip inteligentų. Moksleiviams išdalinta 620 kg knygų bei rašomosios medžiagos, vaikūčiai apdailinti žuvies taurais ir rūbais.“

BALF pranešime, kuris taip pat buvo patalpinas visuose Amerikos lietuvių laikraščiuose, kalbama apie naujas paruositas tremtiniams siūntas. Ten minimi drabužiai, avalynė, knygos, chirurgijos instrumentai, mėsos ekstraktai, mokykloms reikmenys ir kita. Pranešime sakoma: „Reikia pastebėti, kad iki šiol buvo didelis trūkumas batelių vaikūčiams, kurie, kaip jau buvo skelbta anksčiau, net busi vaikūčios. Su šiais siūntiniais ir Europa išsiųdė 8000 porų batelių vaikūčiams Vokietijoje. Taip pat 821 svari mokykloms reikmenų, kurių taiki mokyklų vaikūms.“

Šiuos siūntinius siūntas, BALF sandėlis gerojai pratęsi. Vadinasi, dabar yra daug vietos krauti ir paruošti naujoms siūntiniam. Todėl nuodėdžiai dar kartą dėkoduoti už visą pagalbą ir nukutus daktus lietuviams tremtiniams, laukiam iš BALF skyrių, šalpių pri- jaučiančių draugų, asmenų ir BALF'ui kooperuojančių organizacijų: naujų drabužių, maisto, avalynės, mokykloms reikmenų, knygų, žaislų vaikams, sporto ir mankštos įrankių, mėsieriojimo įrankių ir kitų dalykų.“

Lietuvių organizacijų suvažiavimai

„Tėvynė“ — Susivienijimo Lietuvių Amerikoje organas — skelbia tokių atsiųskamų ir savo narius: „SIA 44 seimas jau netoli —

prasidės šeštadienį, birželio mėnesio 15 dieną. Posėdžiai įvyks moderniškame viešbutyje Taft Hotel. Tikimasi seimą užbaigti birželio 20. Laikė seimo bus pramogų: birželio 16 dienos popietį įvyks didelis išvažiavimas — piknikas, birželio 18 dienos vakare — šeimnės bankietas. Tikimės sulaukti daug delegatų ir svečių iš visų Amerikos lietuvių kolonių ir tuo pačiu raginame visas kuopas susirinkimuiose išrinkti kuo daugiausiai delegatų. Šis seimas bus svarbus daugeliui atžvilgių.“

Atsiliepiamai apie tremtinius

„Dirva“ Nr. 13 paduoda tokia žinia, kurią paskelbė Hal Foust, keliaujas Europoje korespondentas, parašęs daug straipsnių apie nelaimingą Pabaltijo žmonių likimą. Pastaruoju laiku jis rašo Chicago Tribune apie savo pasiskelbimus su Pabaltijo pabėgėlių Osabruck stovykloms gyventojais. Laikraštis rašo: „Jis turėjo pasikalbėjimus su lietuviais, estais ir latviais, kurie patiekė jam savo vėliausią rašytą žinią iš jų šalių. Rašytojas pamini labai teisingai pabėgėlių pasireikšimus apie jų ateitį, kad jų pirmutinis noras yra grįžti į savo tėvynės, tik dabartinis ten esąs režimas tai neleidžia padaryti. Antras pasirinkimas yra emigruoti į Ameriką, Kanada ar Australiją. Visi vaikai ir dauguma suaugusių pabėgėlių mokosi anglų kalbos.“

Tie žmonės yra darbštūs, sveiki žmonės, išsilavinimo, ir pranašumo lygus amerikiečiams, o nėra jokio planų jų gyvenimo nusistovėjimui ir paties pasidarymui pragyvenimui. Jie nori progos užsidirbti, sau pragyvenimui išlaikyti savo šeimas, be pavidimo savo asmens laisvų totalitarinei valdžiai.“

Spalvota Lietuvių filmas

Dienraščiui „Draugas“ praneša, kad kelių asmenų ir organizacijų iniciatyva yra paruošta 500 pėdų ilgio spalvota apvalginė filmas apie Lietuvą su priderintu muzika ir angliškais aiškinimais. Jis kruopščiai savo laiku Lietuvą aplankiusių J. Januškevičiaus ir brolių Motužų darbas. Tose filmos kopijų gaminimas jau pradėtas. Filmos turinys apima Lietuvos gamtos grožį, seną 14-16 amžiaus Lietuvą ir naują, modernią Lietuvą su pūkliais pastatais, geležinkeliais ir tiltais. Tai Lietuvos 20 ne- praeičiamų gyvenimo metų laimėjimas. Filmos pabaigoje per Lietuvos valkūčius kreipiamasi į amerikiečius dėl Lietuvos atities. Filma raginama įsigyti įvairioms lietuvių kolonijoms, jų organizacijoms ir net pavieniams asmenims.

Dr. B. Vargas

Pažanglųjų katalikų (MRP)	160 vietos
Komunistų	145 „
Socialistų (L. Bliumo)	129 „
Respublikos laisvės partijos (PRL)	59 „
Respublikos susivienijimo	39 „
Iš viso	522

Trūksta dar 64 vietų iš kolonių. Nors tam tikras pasistūmėjimas į dešinę ir yra, tačiau komunistai pasilieka beveik pastovūs. Šie išrinktieji atstovai dar nesudaro nuolatino parlamento. Todėl vieno ar kitos pasistūmėjimas dar nėra lemiamas. Demokratiname krašte siūbavimas galimas, pareina nuo ūkinį ir politinių konjunktūrų, kurios išsiškias kituose kraštuose. Bet faktas yra tas, kad tauta nori pastovesnio, normaliesio gyvenimo, nesuljusio su dideliems krašto reformoms, kurios nevisada plačiosioms masėms atneša naudos.

Dabar jaučiama nervingumo dar dėl ministerio pirminko vietos ir dėl pačios vyriausybės sudarymo. Kurios partijos sudarys bloką? Si klausimą paliksime kitam kartui.

Italija nori taikos

Italijoje taip pat vyksta istorinės reikšmės įvykiai. Birželio antroji bus minėtina diena, nes tauta, 28 milijonų balsuotojų vardu, turės pasisakyti, ar ji nori monarchinės krašto valdymo sistemos ar respublikinės. Pasisakydami už monarchiją ar respubliką, jie, be to, dar turės išrinkti steigiamąjį seimą. Tokie laisvi rinkimai buvo tik prieš 25 metus. Apytikriomis žiniomis, rinkimuose pirmuolia katalikų partija, vadovaujama dabartinio ministerio pirminko De Gaspari, antroje vietoje stovi socialistai ir trečioje — komunistai. Šie duomenys galutinai paaiškėja tik po 14 dienų.

Ispanija bandymų stadijoje

Ispanija Lenkijos atstovo Saugumo Taryboje buvo apkalinta-gresme pasaulinei taikai ir saugumui. Tam klausimui iširti buvo sudaryta 5 narių — Lenkijos, Brazilijos, Prancūzijos, Kinijos ir Australijos — komisija. Ši komisija pateikė Saugumo tarybai savo pranešimą, pagal kurį Ispanijos klausimas turis būti pateiktas JT visuotinam suvažiavimui, prašant, kad su Franco režimu būtų visuotiniai nutraukti diplomatiniai santykiai, jei iki rugšėjo mėnesio Franco režimas nebūtų pakeistas.

Tačiau šiuo metu, kaip praneša, Associated Press iš Naujorko, Saugumo Tarybos narių tarpe didėjančios pastangos tos komisijos pasiūlymą modifikuoti. D. Britanija ir JAV valstybės, nors ir nėra palankios Franco režimui, vis dėlto nenori tiek toli eiti, kad būtų nutraukti su Ispanija diplomatiniai santykiai. Ir šios abiejų sąjungininkių priešinasi tokiame pasiūlymū. Rusija taip pat dar nesima jokios akcijos, nors dažnai išsireiškia prieš Franco režimą.

Suprantama, kad kiekvienas prievarta režimo keitimas yra susijęs su dideliais valstybinių sukrėtimais, kurie kraštui neatneša laukiamų vasių. Kaip šis sprendimas baigsis, tenka palaukti.

Cekoslovakija linksta kairėn

Cekoslovakija, būdama kryžminėje ugnies tarp Rytų ir Vokietijos ir bijodama tapti karto auka, pasuko rytinių diktatūrinių karytų pusėn, pavesdama krašto politinį ir ekonominį ūkį, katruosios partijom, dirguojant komunistams, valdyti.

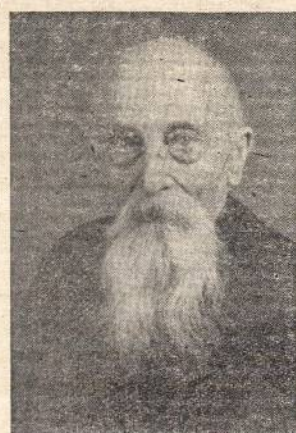
Ar šiais eksperimentais, kurie kraštą smarkiai perreformuoja, bus jie patenkinti, atetiis parodys.

Gegužės 26 d. Cekoslovakijoje pirmą kartą po dešimties metų įvyko parlamento rinkimai, kuriuose dalyvavo 7 milijonai balsuotojų, išrinkdami 300 atstovų.

Pagal pateiktus balsus, svarbiosios politinės partijos pasiskirstė šiaip: Bohemijoje ir Moravijoje — 1) komunistai 2.217.711 (arba 40%), 2) Beneko partija — 1.303.463 (23%), 3) laudies partija — 1.126.777 (20%), 4) socialdemokratai — 892.464 (16%) ir 5) vyriausybės blokas 19.515 (1%) balsų.

Slovakijoje demokratai surinko 988.275, komunistai — 490.257, laisvės partija 67.574 ir darbo partija — 49.982 balsus.

Prezidentas Benešs pavadė komunistu

A. a. Morlynas Jankus
paskutinis Ansi-ninkas, Mažosios Lietuvos
Patriarchas
(židr. straipsnis 5 pusl.)

partijos pirminkui Klement Gottwaldui sudaryti vyriausybę iš visų politinių partijų atstovų. Ligšiolinėje vyriausybėje komunistai turėjo informacijos, vadaus reikalų ir švietimo ministerijas.

Britai protestuoja

UP iš Londono praneša, kad užsieniu reikalų įstaiga gegužės 27 d. yra įteikusi protesto notą Rumunijos vyriausybei todėl, kad ji neįspūdiusi „nei pagal raidę nei pagal dvasią“ savo pažadų-duoti pagrindines teises gyventojams ir paruošti rinkimus.

Duoti Rumunijos pažadai, kad bus suteiktas spaudos, žodžio, religijos, draugijų laisvė ir kaip galint greičiau praversti rinkimus, iki šiol nėra išpildyti.

Taip pat nesuteikta lišvės opozicijos spaudai ir neleidžiama opozicijos partijoms dalyvauti vyriausybės darbuose.

Arėstai Amerikos karninėje misijoje

AP iš Budapešto, pasiremdamas JAV kariniais šaltiniais, praneša, kad iš jų esą gauta žinių, jog Rumunijos politinė policija buvo įėjusi į Amerikos karinės misijos vyr. būstinę Rumunijoje ir areštavo visus rumunus civilius tarnautojus.

Užsieniu reikalų ministerių pavaduotojai dirba AP pranešimu, keturi didžiųjų užsieniu reikalų ministerių pavaduotojai Paryžiuje susitarė dėl Rumunijos būsimosios kariuomenės kiekio, reikalingo vidaus tvarkai palaikyti ir sienoms apsaugoti. Taip pat esą susitarta dėl karinių medžiagų kiekio Italijai ir jų disponavimo. To plano detalės tarpu dar nepasiekėtos.

Nuomonės išsiskyrė ir nesutarė dėl karo kaltininkų teisimo Italijoje. JAV atstovas James C. Dunn pasiūlė sudaryti sąjunginę komisiją. Čia pasipriešinimo Sovietų atstovams, matyt, nenorėdams sudaryti precedento, pagal kurį tektų panašias komisijas sudaryti Balkan valstybėse.

Raketinės bombos (V) skrieja per Svediją

INS iš Londono informuoja, kad Daily Mail pranešime iš Stokholmo sakoma, jog gegužės 29 d. švedai matė V-bombas, lekiančias per Svediją. Šios esą įstiklinę, kas leidžia rusai iš Vokietijos ir vairuoja radio pagalba. Du kartus per savaitę tūkstantiniai švedų stebėjo šių raketinių bombų skridimą.

Karas tęsytis tik kelias minutes?

AP iš Vašingtono praneša, kad Senatui svarstant atomines energijos kontrolės įstatymą Michigano senatorius pareiškė, jog pasaulis išstatomas bandymui tokio karo, kuris tęsis tik kelias minutes, vietoje kelių mėnesių.

Lietuvių vyrų choras scenoje

Vasario pradžioje, išvykus tuometiniam dirigentui muz. Br. Jonušiui, Dilingeno lietuvių vyrų choras atsidūrė prieš dilemą: būti ar nebūti. Choro išlaikymu ėmė abejoti ir kai kurie jo dalyviai. Tačiau padėtis pasikeitė, sutikus jo vadovavimą perimti Valst. Operos chormeisteriui Julijui Starckui. Kovo mėn. ji sulaukus Dilingene, buvo tikra, kad choras bandymų įgyvendins, sustiprės ir dainuos, nes pateko į gyvusias rankas, puikiai pažįstamas iš Tėvynės namų.

Atvykęs naujasis dirigentas aptvarkė likusį choro kolektyvą ir nuo kovo mėn. vidurio pradėjo įtemptą darbą, ruošdamasis pasirodyti scenoje. Netruko prasirinkti pora mėnesių dirbant ir štai, birželio 5 d., prasileidusi užkandą Dilingeno miesto teatro parodė pilnutėlei prisirinkusiai salei visiškai atnaujintą (buv. senųjų choristų vos mažuma) ir dainuojantį chora su nauju repertuaru. Jau net 21 daina, kurių penketas sukomponuota paties dirigento didžiųjų dailimi Dilingene, berdibant su choru. Jose sukaupias ir jaudi-

niančiai išreikštas lietuvių tremtinio gyvenimo skausmas. Čia ypač išsiskiria „Tušti palikėji namai“, kur choras buvo priverstas kartoti. Teko kartoti ir daugelį kitų programos dainų.

Koncerto pradžioje chora, pasirodantį pirmą kartą su dirigentu J. Starcku, pasveikino Apylinkės komiteto pirmininkas V. Duncia. Po koncerto programos, atlikus šiuos didelius sklandumų ir meistriskumų, dirigentas Jul. Starckas buvo apdovanotas vainiku ir gėlėmis, jam įteiktas Dilingeno lietuvių komiteto adresas. Specialiu laišku chora pasveikino Augsburgio lietuvių choro dirigentas Jer. Kačinskas.

Sis koncertas buvo lyg ir pirmasis žingsnis į tolesnius pasirodymus. Birželio 7 d. choras vyktas į Songau dalyvaudami Pabaltijo tautų festivalyje.

Linkėtina chorm. J. Starckui ir jo vadovaujamam choro geriausio pasisekimo, dainuojama daina gairinti tremtinius tautiečius ir ugdyti tikrąjį lietuvišką dainos meną.

Pasaulinė kronika

● JAV demokrati partija nori išlaikyti dabartinį prezidentą kandidatu būsimiems 1948 m. prezidento rinkimams.

● D. Britanijos maitinimo ministeris Sir Ben Smith atsisakė dėl jo vietos paskiras John Strachery, buvus parlamentaras-valstybės pasakretorius oro reikšiams.

● JAV moterų armijos korpusas paliekamas tarnyboje Europoje iki 1947 m. birželio mėn.

● Bėr 157 metų turkas Anatolijoje.

● Vengrijose jau atspausdintos 10 milijardų banketos.

● Per 8 mėnesius JAV streikininkai-darbininkai neteko 649 milijonų dolerių atlyginimo.

● Bormanis esą negyvas ar Sovietų rankose, pareiškė jo gynėjas Fr. Bergeolas.

● Britų vyriausybė nėra patenkinta Albanių vyriausybės pasiūlymu dėl britų kreiserių apsaudymo.

● Išsiskyrimo skaičius Vokietijoje labai padidėjo.

● Dėl Vokietijos nugalėjimo patikrinimo visose 4 zonos nesutarimai, nes, matyti, rusai nenorėjo į savo zoną įsileisti stebėtojų.

● Maskvos radijas perduoda Tasso agentūros tvirtinimą, jog britų kariai Sirijoje esą perengiami civiliskai.

● JAV senatas 61 prieš 20 balsų priėmė smarkiai pakeistą darbo įstatymą, kurį buvo pateikęs prezidentas Trumanas. Svarbiausias pakeitimo punktas buvo tai, kad pagal tą įstatymą negalės streikuojantieji darbininkai imti kariuomenės, jei vyriausybė konfiskuotų pramonės įmones.

● Birželio 9 d. Prancūzija atitraukė savo karinius dalinius iš šiaurinės Kinijos.

● Maždaug per 50 metų nuo automobilio išradimo (pirmasis „auto pasirodė 1899 m.) JA Valstybės yra pagaminusios apie 88 milijonus automobilių. Tai, laikas trumpas, bet pabanga milijniška.

● Trys Prancūzijoje gyvena švedų mokslininkai nori švedijoje užpauzinti metodą, kaip skaldant atomo branduolį gaminti spinduliuojančią energiją.

● Prezidentas Trumanas buvo pasiūnęs gen. J. V. Štalinui kvietimą atvykti į Vašingtoną, bet Štalinas atsisakė vykti, nes jo gydytojai patarė susilaikyti nuo tokios ligos kelionės.

● Prancūzų okupacinė kara vadovybė uždraudė šiauriniame Tirolyje bet kokias viešas demonstracijas, paradas ir atvirame oro mitingus, nes šiuo metu vyksta tų sričių klausimais svarstymas.

● Iš Amerikos karo reikmenų perteklius,

esancio Europoje, Prancūzija nupirkė turto 1 milijardo dolerių sumai.

● Churchillis parlamente pareiškė, kad didžiausias maitinimo aruodas, kuris maitina Vokietiją, guli rytuose už geležinės užangos ir iš ten tas maistas nesimėdama vokiečiams, nors jis jiems priklauso.

● Pagal tarptautinį susitarimą, ligi šiol įprastas Jungtinių Tautų Organizacijos pavadinimas (U N O) pakeičiamas į Jungtinės Tautos (U N).

● Irano vyriausybės kalbėtojas princas Firuz praneša, kad Irano pasuntinys Vašingtone dr. Hussein Ala, nebeatšovusiąs Irano Jungtinės Tautos.

● I Vašingtono atvyko naujas birs pasiuntinys lordas Inverchapel. Jis paskirtas ligi šiol buvusio pasiuntinio lordo Halifaxo vietoje.

● Naujasis Sovietų pado Halifaksas JA Valstybės Nikolaj Novikov šiomis dienomis įteikė savo kredencialus prezidentui Trumanui. Novikovas, kaip žinome, paskirtas Andrej Gromyko vietoje, kuris nuo šiol Sovietus teatstovaus tik prie Jungtinių Tautų (tuo pačiu ir Saugumo Taryboje).

● Sovietų užsieniu reikalų ministeris Molotovas priėmė Helmedal Kemal el Bannari Pakia, naujįjį Egipto pasiuntinį Sovietų Sąjungai.

● Eduard Stettinius, Jungtinių Valstybių ambasadorius Jungtinėms Tautoms, praėitą savaitę įteikė prezidentui Trumanui savo atsisakymą prezidentui pareiškimą. Londono BBC radijo pranešimu, prezidentas Trumanas šį pareiškimą šio mėn. 3 d. priėmė.

● Pagal Reutersio pranešimą, atsisakymą Irano ministeris pirminkinis Quavam er Sul-tanech su visu savo kabinetu. Atsisakymimas buvo priimtas. Manoma, kad jam pačiam būsią pavesta sudaryti naująjį kabinetą.

Prancūzija nenori diktatūros

Anglų laikraštis „Evening Standard“ veddamajame sako, kad „Prancūzija atmetė diktatūrą“.

Prancūzijoje paskutinėje balsavimui dėl konstitucijos projekto įrodė, kad prancūzų tauta iš tikrųjų nenori diktatūros, nenori prastai turėtų laisvų. Sekmadienį, vėl turėjo rinktis prie urnų ir išrinkti naujus atstovus į antrąjį steigiamąjį seimą, kuris turės teisę 7 mėnesius veikti. Per tą laiką jis turės paruošti konstitucijos projektą ir pateikti tautai pasisakyti dėl jo, kaip jie pasisakė gegužės mėnesį.

Sie paskutinieji rinkimai davė posūkį daugiau į dešinę. Pagal gautus paskutinius duomenis steigiamojo seimo sudėtis būsianti tokia: